

FORSØG MED BOLIGER TIL SÆRLIGT UDSATTE BEFOLKNINGSGRUPPER

Den særlige kunst at bo

**Første rapport om By- og
Boligministeriets forsøg med boliger til
særligt udsatte befolkningsgrupper**

**STATENS BYGGEFORSKNINGSINSTITUT BY OG BYG
SOCIALT UDVIKLINGSCENTER SUS**

Indhold

Indledning	3
Hvordan er rapporten blevet til	4
Initiativerne	6
Annex til Refugium	7
Beboere	7
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	9
Baghuset	11
Beboere	11
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	13
Botilbud til kvinder	16
Beboere	16
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	18
Den Grønne Ager	21
Beboere	21
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	23
Enghusene	25
Beboere	26
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	28
Hellegårdsvej	31
Beboere	31
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	33
Husbåden Fru Prip	35
Beboere	35
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	37
Krattet	39
Beboere	39
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	41
Opgangsfællesskab i Nansensgade	44
Beboere	44
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	46
Åbo	48
Beboere	48
Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter	49
Perspektivering	52
Forslag	54
Udkast til kategorier for diskussion af indsatsernes fysiske rammer	56
Bilag	60

Indledning

Denne rapport præsenterer de første interview med aktørerne i By- og Boligministeriets forsøg med boliger til særlige grupper. Forsøget har til hensigt at udvikle nye boformer for særligt udsatte befolkningsgrupper. Forsøget blev indledt i sidste halvdel af 1999. Den første ansøgningsrunde blev gennemført i oktober 1999, og har siden fundet sted hvert halve år. Der er foreløbigt udmeldt en sidste ansøgningsrunde i oktober 2001.

Der er indtil nu givet tilsagn om midler fra forsøgspuljen til 22 initiativer, fordelt over det meste af landet. I juni 2001 er der flyttet beboere ind i 10 af initiativerne. I disse er der fra april til juni 2001 gennemført to interview i hvert initiativ, et med beboere, og et med medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter. Interviewrunden indgår som led i den samlede evaluering af forsøget. Evalueringen gennemføres i samarbejde mellem Statens Byggeforskningsinstitut By og Byg og Socialt Udviklingscenter SUS.

Til forsøget er knyttet en referencegruppe som sammen med By- og Boligministeriet tager stilling til ansøgninger om tilskud fra forsøgspuljen. Medlemmerne af gruppen repræsenterer Socialministeriet, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Boligselskabernes Landsforening, Samarbejdsinstitutionerne under §94, Projekt Udenfor samt Brobyggerselskabet, Aalborg Kommune. Statens Byggeforskningsinstitut By og Byg og Socialt Udviklingscenter SUS deltager i referencegruppens halvårige møder.

Rapporten udgør en sammenskrivning af de 20 gennemførte interview. Herudover en perspektivering med forslag til temaer som gøres til genstand for den kommende fælles drøftelse og erfaringsudveksling mellem repræsentanter for initiativerne. Endvidere gøres der rede for hvordan interviewrunden er grebet an.

Indholdet af rapporten drøftes den 23. august 2001 på forsøgets anden konference i Vejle. Forsøgets startkonference blev afholdt i september 2000 i København.

Rapporten er forfattet af John Nyberg og Lenie Persson, seniorkonsulenter i SUS. Ole Kirkegaard, By og Byg har kommenteret og leveret rapportens oversigtsmateriale.

Rapporten kan læses på By- og Boligministeriets hjemmeside, www.bm.dk og kan rekvireres hos Socialt Udviklingscenter SUS, sus@sus-net.dk.

Juli 2001

Hvordan er rapporten blevet til

Rapporten indgår i det samlede evalueringsforløb af forsøg med boliger til særlige grupper. I evalueringsforløbet er der som udgangspunkt aftalt to interviewrunder i ca. 20 af de initiativer som under forsøgsperioden, vil modtage bevillinger fra forsøgspuljen.

Denne rapport inddrager erfaringer fra de første 10 initiativer. Det har ikke været muligt at foretage interview i yderligere. Forklaringen herpå skal søges i at perioden, fra bevillingstilsagn er givet til der er flyttet beboere ind i boligerne, har vist at være længere end antaget.

De første erfaringer er hentet fra boliger som er etableret i Aalborg, Randers, Silkeborg, Esbjerg, Århus, Svendborg, Slagelse og København. Både i Århus og i København er der flyttet beboere ind i to initiativer. Herudover drejer det sig om ét initiativ i hver by. Der er gennemført to interview i hvert af initiativerne. Det ene med beboere, og det andet med medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter.

Hvad angår interview med beboere, er der i interviewperioden (ultimo april til ultimo juni 2001) gennemført interview med i alt 26 af de 50 beboere som var indflyttet på det konkrete interviewtidspunkt. Det drejer sig om følgende:

Initiativ & by	Antal lejemaal i alt	Antal udlejet på interviewtidspunkt	Antal deltaget i interview
Annex til Refugium, Esbjerg	10	5	4
Baghuset, Århus	3	2	1
Botilbud til kvinder, Aalborg	5	4	2
Den Grønne Ager, Århus	12	2	1
Enghusene, Silkeborg	10	6	6
Husbåden, København	4	4	2
Hellegårdsvej, Svendborg	4	4	4
Krattet, København	10	10	3
Opgangsfællesskab i Nansensgade, Slagelse	6	4	2
Åbo, Randers	10	9	1
I alt	74	50	26

Hvad angår medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter, har 37 personer deltaget i interview. Det drejer sig om følgende:

- Annex til Refugium: To medarbejdere, en praktikant, leder af Annex til Refugium og en overlæge i retspsykiatri.
- Baghuset: En medarbejder samt MidtByens souschef.
- Botilbud til kvinder: Tre medarbejdere, konsulent i Brobygggerselskabet – de udstødte, Aalborg Kommune, leder af værested samt en socialrådgiver fra socialforvaltningen.
- Den Grønne Ager: En medarbejder samt Basens souschef.
- Enghusene: To medarbejdere, en gruppeleder fra socialforvaltningen, forretningsføreren for Arbejdernes Boligforening, leder af Kirkens Korshær samt den involverede arkitekt fra DAI-gruppen.

- Husbåden: To medarbejdere, forstander ved Kirkens Korshærs Herberg i Hillerødgade samt en repræsentant fra Købehavns Kommunes 7. kontor.
- Hellegårdsvej: En medarbejder samt en afdelingschef i Svendborg Kommune.
- Krattet: En medarbejder, projektleder i boligselskabet 3B, en repræsentant fra Københavns Kommunes 7. kontor, konstitueret leder af Bo-center, Sundholm samt en socialrådgiver fra Socialcenter Valby.
- Opgangsfællesskabet i Nansensgade: Inspektør i Slagelse Boligselskab samt souschef fra Toften.
- Åbo: To medarbejdere samt leder og souschef ved Flintebjerg Centret.

Interviewene er gennemført af Ole Kirkegaard, Statens Byggeforskningsinstitut, By og Byg samt John Nyberg og Lenie Persson, Socialt Udviklingscenter SUS.

Interviewene har alle været af mellem en og halvanden times varighed, og er gennemført på baggrund af en udarbejdet vejledende interviewguide. (Se bilag 1.)

SUS har telefonisk rettet henvendelse til personer - som i den første oversigt over initiativer (Boliger til særligt udsatte befolkningsgrupper. SUS & SBI. November 2000) – stod opført som projektledere og/eller kontaktpersoner. Disse har enten selv påtaget sig at formidle skriftlig invitation til at deltage i interview, dels til beboere, dels til medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter. Eller de har henvist til andre relevante personer som har sørget for denne formidling. (Se bilag 2.) Disse kontaktpersoner har ligeledes påtaget sig at finde frem til personer som de på interviewtidspunktet, skønnede ville være de mest relevante at inddrage. Ligeledes har kontaktpersonerne været behjælpelige med at sørge for lokaler m.v. til interviewene.

Fra hvert interview er der udskrevet et notemateriale på mellem syv og ni sider. Dette materiale er gennemskrevet, og udgør rapportens afsnit om initiativerne. I sammenskrivningen er der ikke gjort forsøg på at standardisere materialet. Der redegøres for forhold og sammenhænge som interviewdeltagerne beskriver og forklarer, med baggrund i temaer fra interviewguiden. Dog indledes hvert afsnit med en ensartet opbygget kort beskrivelse af forhold vedrørende det aktuelle initiativ. Der foretages ikke en egentlig analyse af materialet på baggrund af eksisterende teorier om området.

Rapporten indledes med en skematisk oversigt over de 10 initiativer, og afsluttes med en kort perspektivering af de foreløbige erfaringer. Der opstilles heri forslag til temaer som på nuværende tidspunkt, kan anses for hensigtsmæssige at sætte fokus på i det videre forsøgs- og udviklingsforløb.

Annex til Refugium

Annex til refugium består af 10 selvstændige to-rums lejligheder i en ældre renoveret boligejendom i Esbjerg. Hertil kommer fælles- og personalefaciliteter beliggende i stueetagen. På interviewtidspunktet er seks af lejlighederne istandsat. To lejligheder er fortsat under renovering. De to sidste er endnu ikke ledige til istandsættelse. Til initiativet er tilknyttet en dagskole som har lejet sig ind i fælleslokalerne. Lejlighedernes størrelse er forskellig. Der er lejligheder på 31 m², på 46 m² og på 64 m². Huslejen andrager mellem kr.: 1172/md. og kr.: 2660/md. Hertil kommer á conto bidrag mellem kr.: 250/md. og kr.: 450/md. Beboerne har underskrevet en lejekontrakt, typeformular A, 7. udgave. Heri er under kontraktens §11 indføjet en husorden. (Se bilag 3.) På interviewtidspunktet var fem af lejlighederne beboet, alle af mænd. Fire beboerne deltog i interview.

Beboere

Interviewdeltagerne indleder med at give udtryk for glæde over at have fået en bolig. Interviewdeltagerne fortæller at Annex – netop er et annex til Refugium, et socialpsykiatrisk døgntilbud i Esbjerg Kommune. Beboerne fortæller videre at de har fået tilbudt boligen i Annex fordi de kom som brugere af Refugium.

Det startede på Refugium i Nørregade. Vi blev spurgt om vi ville have en lejlighed. Jeg talte med lederen og han foreslog mig en lejlighed.

Beboerne siger at de opfatter Annex som et opgangsfællesskab - ikke et bofællesskab. En af interviewdeltagerne supplerer med at sige, at initiativet ikke er en institution. Det indebærer for ham, at han fx selv kan bestemme hvem som kommer ind i boligen. Han siger at personalet ikke bare kan komme ind, uden at banke på. De skal vente på at han selv lukker op. Det tilføjes af en af beboerne at han har en aftale med medarbejderne om at hvis de ikke har set ham i tre dage, må de lukke sig ind i hans lejlighed.

Beboerne er glade for at have fået en lejlighed, og flere af dem giver udtryk for at de vil bo der ”resten af livet”. Det bedste ved at bo i Annex, siger en beboer, er sammenholdet. Det oplyses at alle beboere modtager pension.

Beboerne oplyser herudover at de tidligere har opholdt sig på forsorgshjem og på lukket psykiatrisk afdeling. En af beboerne omtaler at han ikke har haft et sted at bo i 21 år. En oplyser herudover at han har en viceværtfunktion i opgangen. Han vasker trapperne. En anden fortæller at han arbejder i Refugium ni timer om ugen. Han smører mad, laver kaffe, tømmer askebægre og gør rent.

Interviewdeltagerne fortæller at ejendommens indgang er aflåst. Alle beboere har hver sit nøglekort. De fortæller videre at lejlighederne overtages tomme. Beboerne er tilfredse med lejlighederne, og siger at de ikke savner noget. En af beboerne nævner dog at han kunne tænke sig et gulvtæppe. En anden slår fast at han aldrig kommer på forsorgshjem igen.

Jeg er tilfreds. Jeg har en af de store lejligheder. Jeg tror at den er på 54 kvadratmeter. Gæster skal ringe på min dørtelefon. Og så trykker jeg dem ind hvis jeg vil have det.

Interviewdeltagerne fortæller at de alle har underskrevet en lejekontrakt. Om husordenen siger beboerne at den indebærer at "vi ikke må skabe os åndsvagt". Herudover siger de at de ikke skriver under på regler, og at de ikke "skal" noget for at bo i Annex.

Interviewdeltagerne oplyser at der bliver afholdt opgangsmøder hver 14. dag. Ikke alle beboere deltager ved hvert møde. De tre medarbejdere er til stede på møderne. Medarbejderne spørger bl.a. beboerne hvad de synes om at bo i Annex, siges det. Flere af beboerne fortæller at de selv laver mad i deres køkkener. Dette gælder dog ikke om fredagen hvor de splejser om maden, og spiser sammen i fællesrummet.

Tre af beboerne fortæller at de har hjælp til rengøring i deres lejlighed. Den sidste siger at han ikke får hjælp til rengøring.

Interviewdeltagerne oplyser at der til Annex er tilknyttet en dagskole. Dagskolen råder over en fælleskasse på kr.: 50.000 til aktiviteter. Disse kan blandt andet være udflugter, besøg i fitness center m.v.

Beboerne siger at det har været diskuteret om dagskolen er et tilbud man kan, eller skal deltage i.

På et tidspunkt sagde personalet, at hvis man ikke havde en gyldig grund til at blive væk, så fik man et kryds, og havde man fem krydser, så røg man ud. Men det er droppet.

Udover dagskoletilbuddet fortæller beboerne at de får hjælp til at styre deres medicinforbrug, og nogle har tilknyttet en kontaktperson.

De interviewede beboere lægger vægt på, at blive behandlet med respekt. De ønsker at personalet skal anerkende at beboeren er herre i eget hus. Dette illustreres af en af beboerne som ønsker støtte til sin antabusbehandling.

*Jeg har bedt medarbejderne om at hjælpe mig med antabus. De skal ikke sige: "Du **skal** have din antabus" – de skal sige: "**Vil** du have din antabus nu?"*

Afslutningsvis siger interviewdeltagerne at de er glade for at være i opgangsfællesskabet. Man kan drikke og spille højt, siger de. En enkelt giver udtryk for at han er utilfreds med den måde hans penge bliver forvaltet på. Bl.a. er han ikke tilfreds med at socialrådgiveren underskriver hans papirer.

Jeg er utilfreds med behandlingen af mine penge. Jeg får ikke mine penge her. Jeg skal selv hente dem. Først til Refugium og så til kommunen. Jeg har en god aftale med min rådgiver på Refugium. Jeg kan sige at det er kontoret der bestemmer over mig.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog fem personer. Det drejer sig om to medarbejdere, en praktikant, lederen af Refugium og Annex til Refugium samt en retspsykiater.

Interviewdeltagerne fortæller at Esbjerg Kommune igennem de seneste år har placeret forskellige initiativer til særlige målgrupper i dette beboelsesområde. Denne disposition vurderes som god. Der henvises til at der i området hersker stor tolerance. Området blev i folkemunde tidligere – på grund af beboernes livsstil - kaldt ”Mini-Christiania”.

Hvad angår målgruppen siger interviewdeltagerne at den som planlagt omfatter psykisk syge mennesker med misbrugsproblemer. De anses for at være ”dobbelt udstødte”. Medarbejderne giver udtryk for at man på Refugium er god til at præcisere målgruppen, og beboerne i Annex visiteres blandt Refugiums brugere. I forbindelse med visitationen afholdes en samtale med potentielle beboere. Derefter indkaldes visitationsudvalget. Det har blandt medarbejderne været diskuteret hvordan man vil forholde sig, hvis beboerne siger nej til en boligsøgende. Beboerne har ikke vetoret. Nogle boligsøgende er blevet afvist, men i disse tilfælde har Annex kunnet henvise til andre muligheder, oplyser interviewdeltagerne.

I forbindelse med indflytningen underskriver beboerne en lejekontrakt. Dette foregår i kommunens boligafdeling. Beboerne skal acceptere husreglerne i kontrakten. Annex inddrager ikke beboere i ejendommens budgetter og økonomi i øvrigt. Ligeledes forvaltes Lejelovens bestemmelser vedrørende klager på en alternativ måde. Ideologien bag Annex (og Refugium) tager udgangspunkt i at mennesker betyder noget for hinanden, oplyser interviewdeltagerne.

Dette indebærer at medarbejderne skal bidrage til at dække beboernes grundlæggende behov for sikkerhed og tryghed. Desuden skal de sørge for at beboerens fysiske behov bliver dækket i så vid udstrækning som muligt. Det er medarbejdernes erfaring at beboernes sindslidelser herved mildnes.

Vi gør tingene lidt anderledes. I stedet for at klage over hinanden – betyder vi noget for hinanden. Og det er ikke en som-om betydning.

Et andet eksempel på at lejevilkår forvaltes lempeligt, er at en af beboerne har kunnet have en kæreste boende i lejligheden selvom lejlighederne er bestemt for en person.

Det oplyses i samme forbindelse at der uformelt er en aftale i huset, om at beboere betaler for stoffer m.v. kontant, ligesom nøglekort ikke må anvendes som betalingsmiddel for stoffer.

Det oplyses endvidere at der er oprettet en venteliste. På interviewtidspunktet står fem personer på listen. Ventelisten begrundes med forventningen om at kunne skabe et forum med åbenhed i forhold til behovet for boliger. Boligerne i Annex anses for varige boliger.

Vi giver dem tryghed med at de ikke bliver smidt ud. Det ved de. De skal godt nok være slemme for at blive smidt ud. At det forholder sig sådan, medvirker til at beboerne får respekt for os. Vi har mærket en ændring fra vi åbnede til nu. Det virker som om at de er blevet skærmet. Deres misbrug er mindre, og det foregår ikke på samme måde.

Medarbejderne understreger at en af deres vigtigste opgaver er at beskytte beboerne imod stærke personer i misbrugsmiljøet.

Interviewdeltagerne fortæller at Annex er planlagt med udgangspunkt i erfaringerne fra Refugium. Her er det erfaringen at hvis initiativer af denne karakter skal lykkes, er det nødvendigt at skabe en understøttende funktion. Det sker ved at opdele medarbejderfunktionen i henholdsvis en dagskole og en centerfunktion.

Centerfunktionen tilbyder en kop kaffe, en snak og desuden at administrere beboernes medicin. Bl.a. personer med behandlingsdomme benytter centerfunktionens tilbud. Dagskolen tilbyder aktiviteter som planlægges sammen med de aktuelle brugere. Medarbejderne mener at de har behov for at være sammen med beboerne under nogle konstruktive forhold. Dette menes ikke at kunne foregå på samme måde i enkelte beboeres lejligheder. Det siges videre at dagskolen er formuleret som et krav, men at den administreres som et tilbud.

Dagskolen er formuleret som et krav, men i virkeligheden er den et tilbud. Vi kan ikke finde lovhjemmel til at kræve det. Formuleringen er sket i forbindelse med visitation. Hvis beboerne ikke gider, må vi tage det til efterretning.

Det oplyses at dagskolen har til huse i opgangens fællesrum. Ligeledes at dagskolen bruges af mennesker som er brugere af Refugium. På interviewtidspunktet er der i alt ni brugere af dagskolen. Heraf er de fem beboere i Annex. Dagskolen har kr.: 50.000 til at skabe aktiviteter for.

Også her slår ideologien igennem. Det understreges at ved at give beboerne tilbud om medindflydelse og medansvar, fortæller medarbejderne at de tror på beboerne - og at de bliver ved med at tro på dem. Fra retspsykiatriens side støttes dette tankegods.

Det her opgangsfællesskab er nyt, og vi er meget interesseret i at følge med i det. Vi har brug for at have et sted som beboerne ikke er bange for at blive smidt ud fra. Det er ulykkelige mennesker. Det er vigtigt at der er nogle som interesserer sig for disse mennesker som mennesker.

Et andet middel til aktivitet er ansættelse af beboere. En beboer er på interviewtidspunktet ansat som vicevært, og har bl.a. til opgave at vaske trapper. Ansættelsen sker efter Lov om Skånejob med løntilskud. En anden af beboerne varetager nogle gange om ugen arbejdsfunktioner i Refugium.

Udover opdelingen af dagskole og centerfunktion forvaltes en kontaktpersonordning. Ordningen går ud på at støtte den enkelte beboer i det han har mest behov for. Det understreges at der tages udgangspunkt i det som beboeren kan. Det kan fx være i forbindelse med rengøring af lejligheden, huske aftale med tandlægen mv. En beboer har kun en enkelt kontaktperson. Beboeren vælger ikke selv sin kontaktperson. Begrundelsen for ordningen er at medarbejderne herved kan have fingeren på pulsen, i forhold til hvordan den enkelte beboer har det.

Personen har kun én kontaktperson. Derfor er det også meget individuelt hvad ordningen kan indebære. Det betyder meget at vi er tæt på hinanden. Det indebærer også at vi får at gøre med de pårørende. Vi kommer med ud til familierne.

Afslutningsvis omtales samarbejdet mellem Refugium, kriminalforsorg, retspsykiatri og andre offentlige myndigheder. Lederen oplyser ligeledes at der er tæt samarbejde med lederen af den

kommunale boligafdeling. Samarbejdet anses for godt og nødvendigt. Målgruppen for Annex vurderes at have brug for at de forskellige instanser spiller sammen med henblik på at gøre initiativet til et stærkt alternativ til misbrugsmiljøet.

Baghuset

Baghuset består to et-rums boliger på første sal og en to-rums bolig i stueetagen i et renoveret baghus, beliggende i Århus Midtby. Hertil kommer et fælles køkken med spiseplads. Huslejen for en et-rums bolig andrager kr.: 2214/md. Hertil kommer á conto bidrag på kr.: 177/md. Beboerne har underskrevet en lejekontrakt, typeformular B 1998, 6. udgave Heri er under kontraktens §10 indføjjet en husorden. (Se bilag 4.) På interviewtidspunktet er begge førstesalens et-rumsboliger udlejet. To-rums boligen er lejet af MidtByen, Århus Amt og anvendes af både medarbejderne som er tilknyttet Baghuset, og af medarbejdere som er tilknyttet Forhuset, et andet af MidtByens botilbud. En beboer har medvirket i interview.

Beboere

Baghusets beliggenhed beskrives af den interviewede beboer som fantastisk. Der er kun få meter til den nærmeste købmand, og byen er lige uden for døren, siger den interviewede beboer. Endvidere oplyser han at han kender til naboerne i Forhuset. Derimod kender han ikke naboerne i øvrigt, og heller ikke til eventuelle reaktioner i forbindelse med etablering af Baghuset.

Adgang til huset foregår via en aflåst port, fortæller beboeren. Der er etableret kaldeanlæg. Det giver mulighed for at husets beboere kan få at vide hvem der ringer på – og dermed afgøre hvorvidt de ønsker at lukke en

besøgende ind eller ej. Beboeren mener at det er en ulempe ikke at kunne se de personer som ringer på – uden at give til kende om man er hjemme eller ej. Det kan være vanskeligt at afvise personer hvis først man har tilkendegivet sin tilstedeværelse. Derfor ønsker beboeren at der monteres et kamera ved porten. Han mener dog ikke at der – mens han har boet i huset - er kommet nogen ind - uden at der er blevet lukket op for dem. Systemet er indrettet med henblik på at beboerne kan holde eventuelle pushere fra døren, forklarer beboeren, og gør ligeledes opmærksom på at gæster ikke må overnatte. Han forklarer at reglen er til for at beskytte beboerne.

Jeg vil gerne se hvem jeg lukker ind. Jeg har et misbrug og omgås nogle gange folk som ikke er gode. Jeg har ikke været ude for at der er kommet nogen ind – uden at de er lukket ind. Jeg må ikke have overnattende gæster. Jeg har overtrådt reglen en gang imellem. Den skal beskytte os mod at

folk overtager vores hus. Jeg kan ikke få hjælp, hvis der kommer pushere ind, og jeg har brug for hjælp. Jeg har fået dem ud, jeg har haft inde.

Beboeren fortæller at han var meget glad for at få tilbudt en bolig i Baghuset. Han boede på det tidspunkt på gaden, men havde midlertidigt ophold i en af MidtByens akutboliger. Han siger endvidere at han anser boformen for ”et værelse”, og at han indtil videre betragter boligen som permanent. Beboeren fortæller at han overvejer at gå i behandling for stofmisbrug. Dette kan eventuelt indebære at han søger et andet sted at bo.

Jeg var utrolig glad for at få værelset, for jeg boede på gaden - og det var sgu ikke sjovt. Jeg kalder det et værelse – for det er det, jeg har. Når jeg kommer i behandling, kan det være at jeg søger et andet sted.

Beboeren oplyser videre at han i øjeblikket glæder sig over at have hele Baghuset for sig selv. Den anden beboer opholder sig for tiden i København. Samtidig siger han at han gerne vil have lidt mere plads. De skrå vægge og den måde han har indrettet sig på, giver ikke meget albuerum. Ligeledes beklager han værelsets placering på første sal, både fordi trappen især om morgenen giver problemer med ryggen – og fordi toilet og bad er placeret i stueetagen. Derimod er beboeren ikke utilfreds med at skulle dele disse faciliteter med en medbeboer. Heller ikke lyd- og lysforhold giver anledning til utilfredshed, oplyser beboeren og fortæller at han opholder sig meget i boligen.

Værelset er lidt lille. Det er de skrå vægge, og fordi jeg har indrettet det som jeg har. Når jeg vågner, har jeg ondt i ryggen – og det er dårligt at skulle ned ad trappen. Jeg får metadon nu. Og er mere træt. Jeg bliver hjemme og prøver at få mit liv til at køre.

Beboeren oplyser at han finder betalingen for husleje og vaskemuligheder for rimelig. Ligeledes er han tilfreds med den bevilgede økonomiske hjælp i forbindelse med etableringen i boligen.

Jeg fik noget etableringshjælp da jeg flyttede ind - og det rakte.

Beboeren oplyser desuden at han har fået hjælp af en af Baghusets medarbejdere i forbindelse med etableringen af lejemålet. Han har blot skullet skrive under, og mener at han kan blive sagt op med en måneds varsel, medmindre han foretager sig noget ganske specielt.

Jeg har en kontrakt. Min kontaktperson hjalp mig. Jeg skulle bare skrive under. Jeg går ud fra at jeg kan blive sat ud. Jeg regner med at jeg har en måneds opsigelse. Det er vel som for alle andre. Ellers skulle det vel være fordi jeg laver noget helt særligt.

Beboeren fortæller at han gør brug af sin kontaktpersonen til ”alt hvad der er officielt”. Han mener at myndigheder m.v. er mere positive over for ham når han har en medarbejder med sig.

Medarbejderne kommer en time hver dag. Jeg bruger dem til kontakt med læge, til møder – alt hvad der er officielt. Jeg har haft en del at gøre med politiet. Når man har en ”organisation” bag sig, bliver man set lidt bedre på.

Det oplyses endvidere at såfremt han ønsker at tale med kontaktpersonen uden for ”kontortiden”, kan han opsøge medarbejdere på et af MidtByens væresteder. Herudover fortæller han at han af og til spiser sammen med en af Forhusets beboere, ligesom han af og til ser enkelte bekendte.

Det rækker med en time om dagen. Hvis jeg vil have fat i dem uden for den time, så skal jeg hen på værestedet. Jeg har ikke at gøre med så mange. Nogle enkelte bekendte kommer og besøger mig. Jeg er ret ensom, kan man godt sige. Nogle gange spiser jeg sammen med en fra Forhuset. Han kom og spurgte om jeg ville se film og spise. Vi kender hinanden som naboer – og så hjælper vi hinanden.

Han nævner at han ikke anser sig selv for ”nem” at bo sammen med. Især ikke hvis folk ikke ”gør deres pligter”, mener han, og fortæller at beboerne har forpligtet sig til at holde ”tingene sådan nogenlunde”. Han siger at han selv godt kan lide at der er rent, og mener at han selv gør hvad han kan, for at det er sådan. Endvidere oplyses det at han klarer madlavningen selv.

Afslutningsvis siger beboeren at han kunne tænke sig at blive boende hvis han fik to-rums lejligheden i stueetagen. Han understreger at det er rart at bo i huset.

Det er dejligt at bo her. Køkkenet er nyt. Og det er lækkert indrettet.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

Interviewet er gennemført med souschefen ved MidtByen og med en af de såkaldte basismedarbejdere.

De to deltagere i interviewet fortæller at der før etableringen af Baghuset blev afholdt en nabohøring. Kun en af naboerne mødte frem. Efterfølgende har der kun været indsigelser fra en genbo som har bedt om at beboerne i Forhuset trækker gardinerne for når de sidder og ”junker”. Genboen ønsker ikke at kunne se det. I forbindelse med etableringen af initiativet omtales de praktiske besværligheder med at renovere Baghuset. På grund af placeringen og den snævre adgangsvej, måtte håndværkerne **bære** alle byggematerialer ind.

Porten er forsynet med kortlås. Det oplyses at denne løsning er valgt fordi man herved ønsker at undgå, at beboerne bruger deres nøgler som betaling for narkotika. Fordelen består i at koden på kortene omgående kan ændres, og derved gøres værdiløse for indehaveren. Det oplyses at brandalarmsystemet er slået fra. Det er sket på baggrund af et stort antal fejlalarmer, ligeledes mener man ikke at systemet var til at stole på.

Hvad angår økonomien for Baghuset, siges det at den almennyttige boligforening som administrerer ejendommen, har kalkuleret at det løber rundt. For MidtByen kan det give vanskeligheder hvis det viser sig at der ikke er en ny beboer klar til at flytte ind, på det tidspunkt hvor en af beboerne flytter ud.

Boligforeningen har regnet ud at det løber rundt. Men vi skal hele tiden være klar til fleksibiliteten. Jeg tror vi kan få et økonomisk problem hvis en beboer flytter – og vi ikke har en anden klar. Så må vi finde en løsning. Vi hænger på pengene hvis der ikke er fuldt udlejet.

Det oplyses endvidere at boligforeningen står for at udforme kontrakter, og at der i øvrigt samarbejdes om de praktiske forhold. Det er nyt for boligforeningen at arbejde med forhold der vedrører det sociale område, ligesom det er nyt for MidtByen at arbejde med forhold der vedrører

lejeloven. Det har taget tid at udarbejde kontrakterne. Dette anføres som årsag til at den interviewede beboer til en start har fået en boaftale. Endvidere siges det at beboeren har vanskeligt ved at overskue kontraktvilkår der omhandler tidsrammer, ligesom han har været skeptisk over for andre af de øvrige regler.

Baghuset administreres af Præstehaven. Vi samarbejder med dem om det praktiske. Det her er en uvant opgave for dem, og det er en uvant opgave for os. Det kan være svært for vores beboere at underskrive en aftale. En tre-måneders opsigelse kan være helt uoverkommelig - når man er vant til at leve med en tre-minutters planlægning.

Huslejen bliver trukket via betalingservice. Dette vurderes som hensigtsmæssigt. Det understreges at beboerne ikke kan "kvalificere sig ud" af MidtByens tilbud. Dette gælder også for lejemålene i Baghuset. Det anses dog for usandsynligt at beboere som gennemgår behandling, og derved opnår at få det bedre, vil være tilfredse med at bo i Baghuset.

En beboer kan ikke blive smidt ud af MidtByen. Heller ikke hvis han brænder huset ned. Hvis han får det godt, og er i behandling, vil det være urimeligt at putte ham tilbage i det hul. Men så er hans interesse også en anden. Når han har styr på de "andre problemer", vil boligen ikke være god nok.

Interviewdeltagerne forklarer at særlige forhold gør sig gældende for Baghusets beboere. Det drejer sig om at de på den ene side er vant til at "cirkulere". Erfaringen er at det ofte ikke kan nås at etablere et tilbud til dem, før de er væk. På den anden side er det erfaringen at en fast bolig kan betyde meget for på at sigt at cirkulationen stoppes. Det afgørende for denne cirkulation er ofte hvor meget "jorden brænder" for den pågældende beboer, på det aktuelle tidspunkt og sted.

Formålet med disse boliger er at give personer som ikke har en bolig, men som af og til sover på herberg, et sted at være. Det tager lang tid at komme i kontakt med dem, og de lever en tilværelse hvor de cirkulerer. Ofte er de et andet sted, før man får stablet noget på benene over for dem. For at stoppe cirkulationen, kan vi fx kræve at de skal overnatte i boligen 80% af tiden, men vi leder ikke efter dem. De kan have boligen så længe de siger at de er interesseret i det. Vi har en generel erfaring der viser, at når disse mennesker får en oplevelse af at have noget der er deres, så kan det have større betydning end vi andre umiddelbart forestiller os.

Hvad angår to-rums lejligheden som MidtByen betaler lejen for og anvender til personalet, siges det at det var nødvendigt at give medarbejderne et domæne. Det var ikke tilstrækkeligt for medarbejderne at stå i gården og forvalte både tilsyn, kontrol og hjælp til beboere som ikke kan holde stærkere personer fra døren.

MidtByen betaler for lejemålet. Kontaktpersonerne kan ikke stå i gården. Der var for meget liv i byens trælse drenge.

Det er kontaktpersonernes erfaring at beboerne har mere respekt for basisedarbejderne, og at de lettere kan "tillade" sig at være i huset når de har et rum som er deres. Lejligheden bliver tillige anvendt af kontaktpersonerne som er tilknyttet Forhuset. At det er den nederste bolig som anvendes til personalet, forklares ud fra det forhold at medarbejderne som udgangspunkt, ikke kommer på første salen som anses for beboernes domæne.

Det påpeges at arbejdet med denne målgruppe kræver ligeværdighed mellem beboere og ansatte. Denne kan ikke opnås hvis medarbejderen udsætter sig selv for at møde en beboer der er i færd med at ”junkte”, siges det. Den interviewede basismedarbejder gør i denne sammenhæng opmærksom på at hun for så vidt anser det for et problem, at beboeren ikke kan ”junkte” i sit eget køkken. Disse forhold formuleres på forskellig måde af de to interviewdeltagere.

Jeg vil ikke møde beboerne uden ligeværdighed. Jeg kan ikke være ligeværdig med en som sidder med en nål i armen. Jeg vil ikke se på det. Det er min grænse.

Den grænse har jeg også. Samtidig er vi opmærksomme på at de fleste af vores brugere indretter deres misbrug i forhold til kontakten med os. De prøver at tilpasse misbruget, så de kan møde os på en ordentlig måde.

Hvad angår husets funktionalitet i forhold til denne type beboere, siges det at de oprindelige planer om et køleskab til hver beboer ikke er realiseret. Derimod har hver beboer et aflåseligt skab i toiletrummet. I køkkenet er der ikke aflåselige skabe. Det understreges at huset skal være bygget af materialer som det er nemt at holde rene. Huset er udsat for et stort slid. Eksempelvis er den lakerede trappe der fører op til førstesalen, ikke let at holde. Det nævnes at kontaktpersonerne foretager rengøring af fællesarealerne hvis ikke beboerne klarer det. Huset skal være robust, og tingene skal fungere enkelt, pointeres det. Dette illustreres ved at det for beboerne i udgangspunktet kan være vanskeligt at få lukket køleskabsdøren – og at låse sig ud af huset.

At komme ind og ud af en dør er svært. At få lukket køleskabsdøren er svært. Nøglen til huset bliver væk. Helt almindelige ting har beboerne svært ved.

I denne forbindelse omtales det at der i planlægningsfasen, havde været en forestilling om at når beboerne ville få mulighed for at møde andre mennesker en situation der ligner deres egen, ville de kunne bruge hinanden positivt og tale sammen. Det siges også at man er blevet klogere. Basismedarbejderne giver støtte til at beboerne kan anvende rammerne som Baghuset giver, for at være i en egen bolig. Samtidig skal medarbejderne udføre tilsyn og kontrol og hjælpe beboerne i forhold til ”stærkere” personer. Dette skal formidles inden for almindelig arbejdstid og lovgivningens rammer, samtidig med at individuelle behov skal imødekommes, anføres det. Der udtrykkes desuden tvivl om hvordan eksempelvis et beboerråd, kan forvaltes inden for disse rammer.

Jeg vil ikke kalde det en institution. Vi er selv uenige om hvor meget det skal ligne en. Jeg kalder det støtte i eget hjem. Hvad vi yder er kontrol, støtte og en formidlerrolle. Vi har haft tanker om beboerråd. Vi forsøger at skabe traditioner. Fx julefrokost. Og vi gennemfører aktiviteter – selvom det kun er personalet der sidder der. Vi ved at hvis de ikke er tilfredse, så flytter de.

Samtidig understreges vigtigheden af at beboerne har tillid til medarbejderne. På den ene side er beboerne afhængige af den støtte og hjælp som de har brug for fra medarbejdernes side. På den anden side opfatter de medarbejderne som ”chefer”, og er vant til at blive trådt på, siges det.

De er på den. Fordi de er så svage. De er nærmest vant til at folk overtræder deres grænser. Så man skal virkelig jukke til den, for at gøre dem sure. Men vi har etableret en tillid der bærer temmelig langt. En beboer kan blive sur og gal, men tilliden brister ikke. Den ville forsvinde hvis jeg låste mig ind i hans lejlighed.

Afslutningsvis oplyses det at visitation til Baghuset sker af MidtByen, og at det anses for det bedste at det foregår på den måde. Fra kommunens side kan man henvende sig til MidtByen og spørge om plads, men kompetencen til at afgøre hvem der skal flytte ind i Baghuset, ligger hos MidtByen. De nuværende beboere er tidligere brugere af MidtByens tilbud. Det oplyses at der ikke har været "20 potentielle beboere" at vælge imellem, og at der ikke har været pres på. Men det understreges at der hurtigt er "kunder til et nyt botilbud".

Botilbud til kvinder

Botilbuddet består af fem værelser/rum i en ombygget og renoveret villa centralt beliggende i Aalborg. Fire rum er placeret på første sal, et femte ligger i stueetagen. Her er desuden fælles køkken samt spise- og opholdsrum. Der er toilet- og bade faciliteter på begge etager. I kælderen er indrettet personalefaciliteter samt lokale til kreativ beskæftigelse for beboerne. Huslejen andrager kr.: 2500/md. Beløbet omfatter udgifter til bolig, lys, varme, kost og vask. Beboerne har underskrevet en boaftale. (Se bilag 5.) På interviewtidspunktet var samtlige fem rum udlejet. To beboere deltog i interview.

Beboere

Botilbuddet beskrives af de to interviewede beboere som et sted hvor man kan trække sig tilbage, og få fred for omverdenen. De giver begge udtryk for at de har behov for at trække sig tilbage. Samtidig mener beboerne at de kan anse botilbuddet for deres hjem, så længe de vil. Herudover mener beboerne at tilbuddet også er rettet til kvinder som ikke bor der, men som blot kommer for at få en kop kaffe som man kan gøre det på en social skadestue. Den ene af beboerne giver derudover udtryk for at hun ikke opfatter boligen som et hjem, men som en institution.

Jeg har ikke den samme fornemmelse af ro som i et hjem. Man kan ikke sætte sig ned her og se tv som i et hjem. Det er en institution.

Interviewdeltagerne er tilfredse med husets beliggenhed. De fortæller at der er kontakt til den ene af naboerne som er et ungdomspensionat. Den anden nabo - som er et undervisningstilbud - har beboerne blot oplevet som nysgerrig, siger de.

Alle beboere er i sagens natur kvinder. Aldersmæssigt fordeler de sig mellem begyndelsen fra 20'erne til begyndelsen af 40'erne.

Beboerne mener at samtlige beboere på en eller anden måde, er blevet opsøgt af initiativets medarbejdere og herigennem har fået tilbud om bolig. Den ene af interviewdeltagerne mener at de forskellige "systemer" er i kontakt med hinanden og koordinerer i forhold til visitation.

Jeg kan ikke huske hvem der har fortalt om stedet. Men lige pludselig kom lederen og tilbød mig en bolig. Jeg tror det er min sagsbehandler der har fortalt stedet her om mig. Da jeg hørte om botilbuddet og meningen med det, sagde jeg at jeg havde svært ved at tro det.

Beboeren tilføjer at hun er tilfreds med at have fået tag over hovedet. Dette indebærer både en beskyttelse fra personalets side, ligesom hun mener at beboerne holder øje med hinanden og hjælper hinanden. Interviewdeltagerne udtrykker tilfredshed med at botilbuddet stort set er bemandedt døgnet igennem. Det oplyses at der er fem medarbejdere ansat. Der er ikke personale mellem kl. 14.00 og kl. 17.00. Der henvises til dårlige erfaringer fra en tidligere bolig i et bofællesskab hvor ”balladerne” startede når personalet gik hjem.

Vi har brug for personalet. Vi kan ikke klare os med mindre. Om eftermiddagen er vi alene. Det er udmærket. Det er okay at der er personale om natten.

Beboerne oplyser at de skriver under på en boaftale ved indflytning. De siger videre at beboerne kan opsigte lejemålet med to måneders varsel. Endvidere nævnes det at beboerne har lov til være væk i to måneder, uden at være i kontakt med botilbuddet.

Det oplyses at der afholdes husmøde en gang om måneden. Ligeledes siges det at beboerne helst skal deltage. Den ene beboer mener at det er frivilligt, men at medarbejderne forventer at man deltager. Det siges at formålet med husmøderne er at ”rense luften”. Det kan dreje sig om at give beboerne mulighed for at udtrykke eventuel utilfredshed. Ligeledes siges det at husmøderne giver mulighed for at konflikter indbyrdes mellem beboerne, kan blive håndteret. De fortæller at beboerne hurtigt bliver venner - og hurtigt bliver uvenner.

Det er ikke de personer der bor her som jeg vil lave familie med. Det er individuelt hvor meget man har at gøre med de andre beboere. Vi kommer ikke så tæt på hinanden og vi skal jo ikke elske hinanden. Vi bliver hurtigt uvenner – og venner. Huset har noget jantelov i sig. Junkierne er længst nede i hierarkiet.

Den ene af interviewdeltagerne tilføjer at hun er tilfreds med møderne. Den anden at de sidste husmøder har været ”uheldige”.

Interviewdeltagerne fortæller at ved indflytning, får den enkelte meddelt sin kontaktperson. Det siges at de ikke er klar over hvorvidt det er muligt at skifte kontaktperson. Den ene af de to interviewdeltagere nævner at hun er utilfreds med forholdet til sin kontaktperson.

Min kontaktperson tvivler på mig, så dur det ikke. Nogle gange går personalet for tæt på. Jeg kender mere til hendes liv og problemer end hun gør til mig. Det burde være omvendt. Personalet interesserer sig ikke nok for mig.

Herudover oplyses det at beboerne kan få hjælp fra medarbejderne til aktiviteter der foregår uden for huset. Det kan dreje sig om at få hjælp til at kontakte ”systemet”. Fx kan beboeren få kontaktpersonen med hvis hun skal i retten, eller have lavet et overslag hos tandlægen. Endvidere oplyses det at personalet laver mad og gør rent i huset. Herudover opfordrer medarbejderne beboerne til fx at benytte kælderens faciliteter til at male i eller til at udfolde andre kreative gøremål, fortæller beboerne.

Den ene af interviewpersonerne siger herudover at hun er frivillig medarbejder i en aktivitet uden for botilbuddet nogle gange om ugen.

Endelig omtaler interviewdeltagerne to forhold i botilbuddet som de er utilfredse med. Det ene drejer sig om forbuddet mod at mænd kan komme i huset. Beboerne giver udtryk for at deres største handicap er at de ikke kan finde ud af at omgås mænd, men samtidig mener de at de skal lære at gøre det. Det siges at mænd er en naturlig del af livet, og det er vigtigt at kvinderne ikke glemmer det.

Det er en dårlig ide at det er forbudt mænd at komme her. Det er urealistisk. Om dagen kunne mænd godt komme her. Vi skal lære at omgås dem. Det er vores største handicap at vi ikke kan finde ud af det.

Den ene af beboerne tilføjer at det er hendes drøm at komme hen hvor der er en familie med en far, en mor og nogle børn.

Det andet forhold drejer sig om at beboerne ikke har indflydelse på at der er tilknyttet frivillige medarbejdere til botilbuddet. Interviewdeltagerne giver udtryk for at de frivillige ikke er kvalificeret til opgaven. De siger at medarbejdere bør vide hvad det "handler om" i et tilbud af denne karakter. De nævner at de frivillige hjælper til med at lave mad og andre praktiske ting.

De frivillige er i vejen. De er en klods om benet. De er ikke kompetente til at være her. Vi er her ikke for sjov. Vi er ikke til skue eller udstilling. De burde ikke være her, med mindre de på forhånd ved hvad det drejer sig om. Vi har ingen indflydelse på om de frivillige skal være her eller ikke.

Afslutningsvis mener beboerne at de generelt ikke har særlig meget indflydelse på hvordan tingene foregår i huset. På den ene side udtrykkes der tilfredshed med at de eksempelvis ikke har indflydelse på hvem der kan flytte ind. De er tilfredse med maden, og med den beskyttelse de får. På den anden side er de utilfredse med at de "bestemmer" for lidt.

Vi vil ikke have indflydelse på hvem der flytter ind. Men medarbejderne skal lytte. I teorien er det os som bestemmer, men i praksis er det lederen af botilbuddet.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog seks personer. Det drejer sig om to medarbejdere og lederen af Botilbuddet, en leder af Værestedet 13'eren, konsulenten fra Brobygggerselskabet samt en sagsbehandler fra Aalborg Kommune. Sidstnævnte kom til i slutningen af interviewet.

Interviewdeltagerne udtrykker indledningsvis tilfredshed med Botilbuddets beliggenhed. Det nævnes dog at jernbanen kan være generende. Hvad angår huset og dets indretning, siges det generelt at pladsen er trang. Ligeledes gives der udtryk for at beboernes egne værelser er for små, ligesom der efterlyses flere rum.

Det vurderes som en fordel at der ikke er egentlige naboer. Så kan man i hvert fald ikke blive uvenner med dem, siges det. På den anden side anses det for en ulempe at der ikke er en nabo som man fx kan sige "Dav Frandsen" til.

Interviewdeltagerne oplyser at der hverken er nedskrevet visitationskriterier eller procedurer for visitation. Samtidig siges det at visitationen af nye beboere gennemføres med stor grundighed. Der arbejdes ud fra nogle ikke nedskrevne kriterier. Det drejer sig om hjemløshed, aktivt misbrug, vold, kriminalitet og prostitution. Det søges at finde beboere, for hvem flest muligt af disse forhold er i spil.

I forbindelse med visitation har lederen af botilbuddet været i forbindelse med alle de steder som målgruppen kan forventes at være i kontakt med. Herudover er den enkelte kvindes sagsbehandler blevet bedt om at skrive en side om kvinden. Endelig er der afholdt en samtale med den potentielle beboer.

Det siges at der vil blive taget hensyn til matchningen af kvinderne ved indflytning. Der er etableret en venteliste. Samtidig gives der udtryk for bekymring for at arbejde med en sådan liste. I botilbuddet ønsker man at kunne tage en kvinde ind akut. Det understreges at det er væsentligt at give tilbuddet til kvinder som ikke kan klare at bo i egen lejlighed. Det skal dreje sig om kvinder som har behov for medarbejdernes hjælp og støtte.

Vi har ikke skrevet kriterier ned. Men vi er ikke i tvivl om hvad vi arbejder med. Vi går efter de kvinder som har det allerdårligst og er mest motiveret for tilbudet. Ventelister kan være farlige. Det er noget sagsbehandlere hænger deres hat på. Vi skal være sikre på at beboerne virkelig er dem som har brug for vores tilbud, og ikke en egen lejlighed.

Interviewdeltagerne lægger vægt på at initiativet skal kunne give kvinderne tryghed. Kvinderne skal have fred for mænd. Kvinderne skal have omsorg, en seng at sove i samt regelmæssig mad. Samlet anses tilbuddet for at give kvinderne større livskvalitet og mulighed for at komme videre i livet. Boligerne i botilbuddet anses for at være permanente boliger. Beboerne kan blive boende, så længe de vil.

Det oplyses at kvinderne har en boaftale. Om den siges det at initiativtagerne tvivler på dens juridiske gyldighed. Dette aspekt anses heller ikke for det væsentlige i denne sammenhæng.

Botilbuddet kan sagtens køres på almindelige lejepræmisser. Bortset fra nogle enkelte ting. Det er vigtigt for vores tilbud at der er personale og andre beboere. Det vil blive for besværligt hvis vi også skal være jurister.

Yderligere oplyses det at der eksisterer en husorden. Den har fire punkter. Ingen af dem var på interviewtidspunktet nedskrevet. Det drejer sig om følgende. For det første må der ikke komme mænd i botilbuddet udover familiemedlemmer og ansatte. For det andet må der ikke forekomme rusmidler i fællesrummene. For det tredje må der ikke forekomme vold eller trusler om vold. Endelig forventes det at beboerne har aktiviteter uden for huset om formiddagene.

Der gøres dog opmærksomhed på at det ikke er en fælles medarbejderstrategi at kvinderne skal deltage i aktiviteter udenfor huset om formiddagen. Det nævnes eksempelvis at det ikke anses for at

kunne betale sig, at prøve at få den beboer der lever hele sig liv på banegården, til at foretage sig andet end det.

Vi har sat reglerne. Den med mændene har været diskuteret, men vi siger til kvinderne med det samme at det er et nonnekloster, de flytter ind i. En af beboerne fandt sig en kæreste – og så kom diskussionen. Vi har ikke diskuteret det åbent. Men vi fastholder at sådan er det lige nu.

Det oplyses at på interviewtidspunktet bliver der tilknyttet hver beboer en kontaktperson ved indflytning. Det overvejes at nedlægge denne ordning.

Endvidere siges det at beboerne efter medarbejdernes opfattelse har mindre med hinanden at gøre end forventet og ønsket. Det hænder dog, siger interviewdeltagerne, at nogle af beboerne hygger sig sammen. Interviewdeltagerne anser botilbuddet for et bofællesskab med personale. Medarbejderne mener at botilbuddet fungerer som en pension hvor de enkelte beboere mødes til måltiderne med en madmor. Det kan også opfattes som et herberg hvor beboerne kan bo i lang tid, og hvor der er indbygget en omsorgsdel, siges det.

Saxogade 2 er en kvindepension, et kvindely. Vi er ikke glade for at sige en institution. Det virker lidt som en gammeldags pension hvor man mødes over maden hos madmor. Eller som på et herberg hvor omsorgsdelen er der, og hvor medarbejderne ikke skal puste beboerne i nakken.

Medarbejderne tilføjer at der lægges vægt på at beboerne kommer uden for botilbuddet, og kommer i kontakt med omverdenen. Medarbejderne definerer deres roller bredt. Det drejer sig om alt fra at drive en udvidet husførelse, til at yde beboerne hjælp til kontakten med ”systemerne”. Endvidere ydes omsorg i forhold til den enkelte beboers personlige liv og hygiejne o.l.

Kommunens sagsbehandler giver udtryk for at socialforvaltningens arbejde lettes når medarbejderne i botilbuddet varetager deres bredt formulerede roller. Samtidig siges det at målgruppen for botilbuddet ikke er en klientgruppe som får stor opmærksomhed fra forvaltningens medarbejdere. De er på en eller anden måde opgivet af systemet, siger hun. Ligeledes understreger hun at forvaltningens medarbejdere, ikke kan give den omsorg som botilbuddets medarbejdere kan.

Medarbejderne fremhæver at det kan være vanskeligt at finde balancen mellem på den ene side at yde støtte til at kvinderne får hold på deres kaotiske liv, og på den anden side at lade kvinderne klare sig selv.

Vi kæmper for at møde dem voksent, og de opfører sig som børn. Nogle gange glemmer vi at pigerne har for meget kaos i deres eget liv, til at forholde sig til et helt hus. Nogle gange er de så skæve at de glemmer hvad de hedder. Nogle gange får de dårlig samvittighed over at de ikke kan forholde sig til alt det vi gerne vil have dem med i. Det er ”in” at tale om brugerinvolvering – men hvad betyder det i denne sammenhæng?

I denne sammenhæng fortæller interviewdeltagerne at det er en udfordring på den ene side at deltage i at opbygge normer for et botilbud der skal fungere som et hjem for denne målgruppe. Og samtidig på den anden side at være medarbejder med egne normer som er skrevet ind i andre kontekster.

Som medarbejder har vi fx nogle normer for rengøring og hygiejne. Det kan være meget krænkende at tale om hygiejne. Vi skal huske at de selv har valgt at bo et sted hvor der er personale. Vi er ansat og vi får løn. Men det er kvindernes hjem vi arbejder i. Det er spændende hvis normer der "vinder".

Interviewdeltagerne oplyser man at ved etableringen af botilbuddet var meget optaget af at involvere frivillige i arbejdet. Det viste sig at være for meget for beboerne. Medarbejderne har ikke problemer med at have frivillige i huset, og mener at de frivillige glider ind godt i arbejdet. Men ordningen med frivillige tages op på et kommende medarbejdermøde. Medarbejderne er klar over at beboerne ikke er tilfredse med den.

Det var for meget for beboerne. De blev sure. I starten sagde beboerne, når der kom en frivillig, "nå, nu kommer jeres frivillige".

De forskellige parter der deltager i interview, giver udtryk for at der foregår et godt og uformelt samarbejde som befordrer indsatsen for målgruppen. De bruger hinanden som sparringspartnere, ligesom de koordinerer indsatsens forskellige aktiviteter indbyrdes. På interviewtidspunktet var det endnu uafklaret hvordan driften af botilbuddet skulle organiseres. Den oprindelige plan om at gøre botilbuddet til en selvejende enhed med en bestyrelse, vil give problemer finansieringsmæssigt, siges det. Det har ikke fra begyndelsen været hensigten at lægge enheden ind i Brobyggerselskabet. Dette afvises ikke længere.

Den Grønne Ager

Den Grønne Ager består 12 et-rums lejligheder i et nybygget hus i Tilst ved Århus. Bebyggelsen rummer tillige personalefaciliteter. Desuden er opført et fælleshus. Huslejen andrager kr.: 2250/md. Hertil kommer á conto bidrag på kr.: 250/md. Beboerne har underskrevet en lejekontrakt formular A, 7. udgave. Standardkontrakten er rettet på flere punkter. Under kontaktens §11, henvises til vedhæftet allonge som igen henviser til bilag med husregler. (Se bilag 6.) På interviewtidspunktet er to lejligheder udlejet. En beboer deltog i interview.

Beboere

Beboeren som deltog i interview oplyser at han har boet i bebyggelsen i tre uger. Han har været uden bolig og har fået tilbuddet om Den Grønne Ager under ophold på forsorgshjem. Efter at have set bebyggelsen og efter samtale med en medarbejder, sagde han ja til tilbuddet.

Jeg fik det her tilbud mens jeg var på Østervang. Jeg var ude og kigge på det, og tænkte at det så godt ud. Det er en glimrende ide. Vi har brug for steder som det her. Jeg har boet flere steder, men har svært ved at bo almindelige steder. Det passer mig fint her.

Beboeren oplyser at den anden person som er flyttet ind, kommer med en anden baggrund. Vedkommende får hjælp og støtte fra medarbejdere som specielt er tilknyttet denne beboer. Efter kl. 22 er han uden personlig assistance. Beboeren har telefon og nødknap. Interviewdeltageren fortæller at han selv har været nødt til en nat at tilkalde assistance fra den psykiatriske udrykningstjeneste til medbeboeren.

Beboeren fortæller herudover at han er godt tilfreds med boligernes beliggenhed. Såvel transportmuligheder som indkøbsmuligheder er gode. Med bus tager det et kvarter at komme ind til Århus, og beboeren oplyser at han skal benytte et uddannelsesstilbud derinde. Ligeledes er han godt tilfreds med at han har kunnet vælge en af endelejlighederne som han siger giver mest lys. Der gives tillige udtryk for tilfredshed med at der kan blive mulighed for at anlægge køkkenhaver – og en boldbane.

Beliggenheden er genial i forhold til indkøb. Bilka er tæt på. Og bussen er tæt ved. Jeg var den første som fik tilbuddet, og jeg sagde at jeg gerne ville have lejligheden i enden, den med vinduer mod vest. De andre er mørke.

Hvad angår boligens funktionalitet siger den interviewede beboer om badeværelset at det er ”genialt”, og om køkkenet at det er det stik modsatte. Ligeledes beklages det at lejligheden ikke er ”bare lidt” større. Han nævner desuden at indgangen er meget svær at holde ren. Der er ikke noget dørtin ved indgangsdøren, og ikke noget område at tørre fødderne af på; man kommer lige ind i stuen.

Boligen er lidt for lille. Den skulle bare være en halv meter bredere. Det passer mig ok at have det spartansk. Badeværelset er meget stort. Med varme i gulvet, og vandet løber den rigtige vej på gulvet. Spejlet er godt. Men køkkenet er en katastrofe. Min el-plade fylder det meste. Der er ikke meget arbejdsplads. Der er ingen ovn. Skabet er fuldstændig optaget af rør. Køleskabet skulle have været under vasken; men mit er for højt til det, så de har sat det i garderoben. Det er en planlægningsfejl. Hvad lærer man på arkitektskolen?

Endvidere giver beboeren udtryk for bekymring for vinteren. Han fortæller at dørene er skæve. Det blæser ind. Samtidig at lejligheden med sin yderplacering har lysfordele, har den ulemper med tre ydervægge og dermed et større varmebehov, mener beboeren.

Ligeledes tvivles der på fælleshuset. Beboeren tror det vil være for lille når alle bebyggelsens beboere skal samles i forbindelse med møder. Der er heller ikke køkkenfaciliteter i fælleshuset som han i øvrigt synes ligger på den forkerte side af huset med boligerne. Fælleshuset ligger lige ud til vejen, og burde i stedet have været placeret på den anden side af boligerne, siger beboeren. Han tilføjer at han ikke mener, at man har tænkt over hvordan man ”får mennesker og grund til at bo og fungere sammen”.

Hvad angår ideerne om boformen, siger beboeren at der ikke er krav om at beboerne skal udvikle et fællesskab med hinanden. Der er heller ikke krav om at beboerne skal have med §94-tilbuddet Basen at gøre. Men tilbuddet er der, og beboeren vurderer Basen som et godt sted at komme, fx i forbindelse med at få noget at spise i weekenden. Beboeren oplyser endvidere at der skal etableres et beboerråd, ligesom en af beboerne skal have plads i nærudvalget for Basen. Beboeren vurderer at

selvom Den Grønne Ager ikke er et egentlig bofællesskab, skal de kommende beboere alligevel ”ville bo” sammen med andre.

Det er ikke et bofællesskab. Men man skal bo med andre. Jeg kender en kvinde som har fået tilbuddet. Men hun vil ikke binde sig til det her miljø. Det kan jeg ikke forstå.

Herudover fortæller beboeren at han har haft ”mange negative tanker” om indflytningen. Især på grund af byggeriets forsinkelse. Han undrer sig over at så mange ting først er sket i dagene lige før interviewet. Eksempelvis er der plantet buske omkring bebyggelsen dagen før interviewet, siger han.

Det er mærkeligt at der ikke er sket noget som helst; men dagen før I kommer, så sker der noget

Ligeledes giver han udtryk for stor bekymring over vilkårene som lejekontrakten er indgået under. Især over at den er tidsbegrænset til to år. Selvom han er blevet oplyst om hvis han ikke gør ”noget sindssygt” – som han formuleret det – er han alligevel optaget af spekulationer over hvad der sker efter de to år.

Lejekontrakten var et stort problem. Jeg fik den for tre-fire dage siden. Det er ikke en almindelig kontrakt. Den er på to år. Jeg ved ikke hvorfor den kun er på to år. Jeg har fået at vide at hvis det er fint nok efter to år, og jeg ikke gider flytte, så sker der ikke noget. Men jeg tror at det er fordi Lejeloven siger, at man ikke kan blive smidt ud efter to år. Men hvor skal jeg starte, hvis jeg bliver smidt ud? De siger at jeg ikke behøver at bekymre mig; men jeg synes ikke at jeg har nogle rettigheder.

I forhold til etablering fortæller beboeren at han har lånt til indskud i kommunen. Endvidere har han modtaget kr.: 6200 til at købe møbler og husgeråd for. Han siger desuden at han i øjeblikket ikke er i stand til at tilbagebetale det lånte beløb. Han modtager SU, og håber på at blive bevilget revalideringsydelse. Han nævner at han har en social handleplan, og herudover at han er tilknyttet en kontaktperson.

Beboeren oplyser at der er to medarbejdere ansat i forbindelse med Den Grønne Ager. Den ene er socialrådgiver, og den anden ”til er alt muligt andet”, siger han. Som omtalt har den anden af de indflyttede beboere tre hjælpere som interviewdeltageren af og til kan trække på. ”De gør også noget for mig hvis jeg vil have det”, siger han.

Beboeren understreger at på trods af bebyggelsens ”begyndervanskeligheder”, er han godt tilfreds med tilbuddet som han tror har mange muligheder.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

To personer deltager i interview. Souschefen for Basen, et §94-botilbud samt den ene af de to medarbejdere som er tilknyttet Den Grønne Ager.

De to interviewdeltagere fortæller at boligerne ikke er færdige, og siger at de eksempelvis selv er i færd med at sætte døre i. Endvidere oplyses det at de oprindelige planer på enkelte punkter er ændret. Bygningen med de 12 lejligheder er spejlvendt i forhold til de oprindelige tegninger.

Fællesrummet er blevet vurderet for småt, og derfor overgået til at rumme personalefaciliteter. Den planlagte værkstedsbygning som er placeret ved indkørslen til byggeriet, er i stedet inddraget til et kommende fællesrum. Endvidere er de planlagte tagudhæng foran hver af lejlighederne mindre end projekteret. Alligevel vurderes det at udhængene giver mulighed for en mindre terrasse i tilknytning til hver bolig. Boligernes mål er ikke ændret i øvrigt. Boligerne menes i øvrigt at fungere godt. Dog anses de for små, især i forhold til beboere som skal samkvem med børn. Boligernes beliggenhed anses for udmærket, både hvad angår transport- og indkøbsmuligheder.

Hvad angår boligernes målgruppe oplyser de to interviewdeltagere at den oprindeligt er beskrevet som borgere med særlige sociale problemer, og som enten har, eller har haft tilknytning til et §94-botilbud. Målgruppen skulle i udgangspunktet ikke omfatte personer med misbrug af rusmidler. Som det ser ud på interviewtidspunktet, menes det at målgruppen vil komme til at inddrage personer som fra tid til anden vil være misbrugere af rusmidler.

Vi ved nu at vi kommer til at ramme lidt ved siden af målgruppen, hvad angår misbrug. Der kommer folk som periodevis vil vende tilbage til misbrug.

Beboerne er visiteret fra de omliggende forsorgshjem. Det oplyses at der har været rettet ”massiv henvendelse” til byens forsorgshjem. Det er her fra henvendelser vedrørende bolig er kommet i første omgang. Herudover anses det for sandsynligt at der efterhånden vil komme henvendelser fra socialforvaltninger, fra alkoholrådgivning, fra psykiatrien m.v. Der foregår en formaliseret koordinering mellem de to §94-botilbud og Basen, ligesom der er tilknyttet en misbrugskonsulent som skal sikre at tankerne om målgruppen fastholdes. Der er ikke oprettet venteliste. Men da der arbejdes med denne form andre steder, forventes det at det også vil ske her.

Visitationen foregår således at den boligsøgende og en medarbejder fra det forsorgshjem som den pågældende kommer fra, afholder et indledende møde med souschefen fra Basen. Her orienteres om boformen, ligesom den boligsøgendes behov for bostøtte afklares. Derefter anmodes den boligsøgende om at tænke over tilbuddet inden der takkes ja eller nej. Hvis begge parter mener at boligplaceringen er en god ide, indgås aftale om besigtigelse af bebyggelsen. Ligeledes får den potentielle beboer lejlighed til at hilse på bebyggelsens øvrige beboere. Indgås aftale om lejemaal, udarbejdes den sociale handleplan med konkretisering af daglige aktivitetstilbud o.l. Det præciseres at der lægges op til at beboerne indgår i forskellige fælles aktiviteter, ligesom det anses for væsentligt at beboerne har en eller anden form for daglig beskæftigelse.

Vi mener at vi gør det på den rigtige måde. Vi beder eventuelt kommende beboere om at tænke sig lidt om. De sociale handleplaner skal gøres færdige. Kommunen skal ansøges om indskud o.s.v. Bostøttemedarbejderen fra Basen er inde i billedet, tillige med medarbejdere fra herbergerne. Der er ingen grund til at sætte en person ind som kun har brug for en bolig. Vi lægger vægt på at skabe fællesskab derude. Beboerne skal desuden være indstillet på en eller anden form for dagbeskæftigelse. Der skal være et indhold i hverdagen.

På grund af forsinkelse med byggeriet, sker indslusning af beboere gradvis. Det spiller ligeledes ind at det anses for hensigtsmæssigt at etablere en lille grundstamme af beboere som får lejlighed til at udstikke traditioner m.v. - og herefter langsomt lade flere beboere flytte ind. Endelig spiller de eksisterende personaleressourcer en rolle i forhold til hvor hurtigt indflytning af beboere kan forgå.

Herudover oplyses det at Basen vil fungere som administrator af initiativet. Denne funktion giver anledning til en række problemer, siges det. Boligadministration er ikke et område som Basen tidligere har beskæftiget sig med. Med baggrund heri, er lejekontrakter i første omgang derfor formuleret som to-årige fremlejemål. Det understreges at det er hensigten at drive permanente boliger.

Vi bruger en helt almindelig lejekontrakt; men i første omgang laver vi en toårig fremleje. Vi har diskuteret det med driftsrådet. Vi er ikke gearet til at styre udlejning efter Lejeloven. Det kender vi ikke noget til. Vi kender til drift af §94-bo-tilbud. Vi skal sætte os ind i noget lovstof vedrørende området.

Det tilføjes i denne sammenhæng at der er planer om at gennemføre generalforsamlinger og udarbejde regler vedrørende parabolantenner, husdyr m.v. Ligeledes er det planen at inddrage beboerne i økonomiske forhold der angår driften af boligerne, og således bidrage til at beboerne bliver ”ansvarlige” for bebyggelsen. Det forventes at en kommende beboergruppe i starten vil være personalestyret.

Ligeledes er der planer om at kontakte fremtidige naboer. En bebyggelse med ejersenioreboliger er under projektering. Det oplyses i denne forbindelse at den gennemførte nabohøring vedrørende Den Grønne Ager ikke gav anledning til indsigelser.

Det oplyses afslutningsvis at der er ansat to personer som skal yde bostøtte til beboerne. Støtten indebærer hvad der betegnes som ”social træning”. Det drejer sig både om at minde beboerne om eksterne aftaler – og om at støtte beboerne i daglige gøremål i boligen. De to medarbejdere skal tillige fungere som kontaktperson for hver seks af de 12 beboere. Endvidere vil de bidrage til at beboerne etablerer nye sociale netværk, samtidig med at de hver især tager ansvar for egen lejlighed.

Begge medarbejdere er ansat på fuld tid; men medarbejderne har derudover opgaver og funktioner i Basen. Foreløbig siger den interviewede medarbejder at hun er i Den Grønne Ager ”når behovet er der”. I den igangværende indslusningsfase går der meget tid med praktiske forhold, og med kontakt til samarbejdspartnere.

Enghusene

Enghusene består af 5 dobbelthuse beliggende tæt på byen Silkeborg. Hvert hus indeholder to et-rums boliger. Der er desuden et fælleshus med fælles køkken, spise- og opholdsfaciliteter. Endvidere rummer fælleshuset personalefaciliteter. Herudover er der er indkøbt en skurvogn som skal indrettes til værksted. Huslejen andrager kr.: ca. 2100/md. Heri indgår et á conto bidrag. Beboerne har underskrevet en boaftale. I boaftalen henvises til en husorden som er udarbejdet af beboere og medarbejdere. (Se bilag 7.) På interviewtidspunktet er der underskrevet boaftale med ni beboere. Heraf er seks flyttet ind. Samtlige seks beboere deltog i interview.

Beboere

Beboerne viser bebyggelsen frem. De nybyggede boliger er bygget samme to og to med et fælles tag. Mellem husene er anlagt et stisystem med grus. Fra hver bolig er det muligt at se adgangssten. Til hvert lejemål hører et stykke jord der fungerer som have. Beboerne er meget tilfredse med boligernes beliggenhed.

Vi ligger rigtig godt. Vi kan næsten ikke komme til at genere nogen. Vi er af vejen. Vi har fred. Der er natur og liv omkring. Det er skønt. Vi bor i skoven og alligevel i byen.

Hvert hus er på 24 m². Beboerne mener at det er småt med pladsen. Dog ikke mere end at den generelle holdning udtrykkes på følgende måde.

Det er fedt og indretningen er OK.

Nogle af beboerne giver udtryk for at køkkenet er for lille. De ville have foretrukket et mindre toilet og et større køkken. Det angives at økonomiske forhold er årsagen til at der er sparet på antallet af hylder i køkkenskabene. Ligeledes er køkkenlågerne sparet væk. En af beboerne mener at det er for dårligt. Til gengæld siger beboerne at lydisoleringen mellem de sammenbyggede boliger er god. De har efterprøvet den ved at skrue op for et musik anlæg. Herefter er de gået ind til naboen for at lytte til effekten.

Endvidere fortæller beboerne om børnehaven der ligger på den anden side af vejen. Beboerne siger at i begyndelsen var man i børnehaven lidt bange for initiativet. Videre siger beboerne at der siden er afleveret en blomst til Enghusenes beboere, efter at støtte medarbejderen har talt med dem.

Beboerne giver flere bud på hvad boligformen kan kaldes: Skurvognsby, siger en af beboerne. Bofællesskab siger tre andre. Den femte mener at boligformen er et boligselskab med fælleshus. Den sidste beboer formulerer det på denne måde.

Det er svært at sige. Det er vores bolig - det er her, vi bor.

Beboerne anser boligerne for at være varige. Et par af dem giver dog udtryk for at de vil flytte på et tidspunkt.

På interviewtidspunktet er samtlige beboere i Enghusene mænd. Beboerne beklager at der ikke også bor kvinder. De gætter på at det er fordi kvinder oftest står forrest i den almindelige boligkø, og derfor har lettere ved at skaffe sig en bolig.

Nogle af beboerne kendte hinanden før de flyttede ind i Enghusene, oplyser interviewdeltagerne. Endvidere siges det, at to af de seks beboere har ordinært arbejde. De arbejder på en nærliggende møbelfabrik på nathold. En tredje beboer er ansat som vicevært/pedel og har til opgave at gøre rent i fælleshuset og holde orden på fællesarealerne. Han er ansat i et skånejob med løntilskud. Et par af interviewdeltagerne kalder opgaven for en "sherif"-funktion. Herudover fortæller den fjerde beboer at han går på kursus. Endelig er en af beboerne i kommunal aktivering, og en modtager pension.

Beboerne mener at det er svært at klare sig uden at have en adresse. Den ene af beboerne siger at det har været muligt at få arbejde, netop fordi han har fået en bolig.

To af de seks beboere boede tidligere på gaden, fortæller de. De øvrige fire opholdt sig på forsorghjem. Tre af beboerne har børn. Der kommer dagligt børn forbi, og nogle gange overnatter børnene.

Min søn kom forleden, og han faldt pladask for huset. Der skulle også være sådan noget for de unge.

Beboerne fortæller at støtte medarbejderen opsøgte dem og fortalte om initiativet. Efter at have set bebyggelsen og accepteret tilbuddet, har de alle underskrevet en kontrakt. Beboerne mener at de har en almindelige lejekontrakt, og nogle af dem giver udtryk for at det er et specielt øjeblik at underskrive sådan en.

Når vi har sagt ja - så kommer vi til at svede.

Nogle af beboerne mener at det er dyrt at bo i Enghusene. I hvert fald er det dyrt set i forhold til boligernes størrelse, siger de. Indskuddet på kr.: 8800 finansieres som et lån af kommunen. Lånene er afdrags- og rentefri i op til fem år; herefter skal afbetaling påbegyndes. Nogle af beboerne har valgt at afbetale på indskuddet med det samme, andre har ikke.

Beboerne oplyser at de bl.a. har skrevet under på at de vil deltage i planlagte og aftalte fællesmøder. Herudover at de vil indgå i en samtale med støtte medarbejderen en gang om måneden. Desuden oplyser beboerne at støtte medarbejderen har nøgler til deres bolig.

Herudover har beboerne sammen med støtte medarbejderen formuleret tre yderligere regler som også kommende indflyttere skal acceptere. For det første må der ikke overnattes i fælleshuset. For det andet må der ikke drikkes alkohol i fælleshuset. Endelig skal enhver beboer rydde op efter sig i fælleshuset.

Beboerne fortæller at der er udarbejdet en brochure om Enghusene. I brochuren præsenteres initiativet for potentielle beboere, sagsbehandlere og for andre interesserede. Brochuren giver anledning til en række kommentarer fra beboernes side. De siger det er forkert, når der i brochuren står at indflyttere skal underskrive en boaftale. De mener der er tale om en lejekontrakt. Ligeledes er beboerne utilfredse med at det i brochuren står skrevet at det er forbudt at holde husdyr. Beboerne mener at et vilkår som dette bør besluttes på et møde. Og det er ikke sket, siger de.

Beboerne fortæller videre at der ikke er etableret et egentligt beboerråd, men at der holdes møder en gang om måneden mellem beboerne og støtte medarbejderen. Beboerne siger at de har indflydelse på hvordan området omkring boligerne skal se ud. Nogle af beboerne vil gerne have en lille have. Flere er gået i gang med projektet. De har fx hentet små træer inde fra skoven.

Om støtte medarbejderen fortæller beboerne at hun er i bebyggelsen på hverdage mellem kl. 8.30 og kl. 16.00. Hvis beboerne mener at have brug for hende uden for dette tidsrum, kan de ringe til hendes mobiltelefon.

Hun er her hver dag. Hun ordner det hvis vi har sociale problemer. Hun laver alt muligt. Hun får penge på plads for os - hun er vores link til systemerne. Hun er vores mor, men vi kalder hende bare Birgitte.

Beboerne giver udtryk for tilfredshed med at kunne trække på støtte medarbejderen. Ligeledes omtales det positivt at hun jævnligt arrangerer fælles spising. Det oplyses videre at medarbejderen har en vikar som er ansat i Kirkens Korshær. Afslutningsvist nævnes det at beboerne har fået møbler fra Kirkens Korshær. Ligeledes at de herfra modtager tilbud om arrangementer, ture, ferier m.v. Nogle af beboerne siger at de tager imod tilbuddene, andre at de ikke gør det.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog seks personer. Det drejer sig om støtte medarbejderen, dennes vikar fra Kirkens Korshær, forretningsføreren for boligselskabet, en gruppeleder fra kommunens socialforvaltning, lederen af Kirkens Korshær samt arkitekten som har tegnet Enghusene.

Interviewdeltagerne fortæller at Enghusene er endt med at blive anderledes end de oprindelige planer. Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdspartnerne er enige om at de gennemførte ændringer og nedskæringer har "gjort ondt". Hver enkelt bolig er blevet mindre, og det planlagte værksted er helt skåret væk.

Vi har fået godkendt kr. 400.000 i omkostninger per bolig. Og det hænger kun sammen, fordi alle leverandører har givet "lidt ved døren".

Repræsentanten for boligselskabet understreger tillige at også driftsbudgettet fremover er stramt. På trods af den snævre økonomi i byggefasen, er der fastholdt "en vis standard", som det bliver udtrykt. Et eksempel herpå er at toilet- og baderum ikke er gjort mindre. De er bygget så der kan komme en kørestol ind. Arkitekten understreger at bygningerne - på trods af nedskæringer - overholder husreglementet.

I stedet for det planlagte værksted, forsøges det at anskaffe en skurvogn der kan anvendes til værksted. Prisen for en skurvogn er betragtelig mindre end for en egentlig bygning. Et værksted menes at være væsentlig for at kunne give beboerne mulighed for aktivitet.

Som oprindelig planlagt, oplyses målgruppen fortsat at være personer med alvorlige sociale og personlige problemer, herunder problemer med misbrug. Dog indeholder målgruppen ikke narkotikamisbrugere med aktivt misbrug. En af de nuværende beboere er metadonbruger og anses ikke for at tilhøre den oprindelige målgruppe.

Endvidere oplyses det at beboerne har forskellige baggrunde, og at de er kommet til Enghusene på forskellig vis. Nogle er henvist af sagsbehandlere, andre har hørt om Enghusene via Kirkens Korshær, og atter andre kommer fra forsorgshjem. Endelig har der været rettet henvendelse fra potentielle beboere som selv har opsøgt Enghusene. Det tilføjes at visitationsprocessen og den første tid har været tung og tidskrævende.

Måske kom der for mange ind fra starten. Det gav problemer. Man skal tage det stille og roligt. Det er ikke nødvendigt at der bliver fyldt op med det samme - man skal foretage indflytningen langsomt.

Hvad angår visitation til Enghusene, foregår det lige nu på den måde at støttemedarbejderen indledningsvis afholder en samtale med den mulige beboer. Dertil har støttemedarbejderen udarbejdet en interviewguide. Efterfølgende taler støttemedarbejderen med den potentielle beboers sagsbehandler og eventuelt andre relevante personer. Støttemedarbejderen giver herefter den potentielle beboer besked på om indflytning kan komme på tale.

I forbindelse med visitation nævner boligselskabets forretningsfører at selvom den boligsøgende skylder boligselskabet penge, kan der ses bort herfra. Udgangspunktet er at ingen bliver sorteret fra fordi de har gæld til boligselskabet. Støttemedarbejderen aftaler udlejning med boligselskabet som herefter sørger for at det administrative arbejde udføres. Ligeledes hjælper støttemedarbejderen med at opnå lån fra kommunen til indskud.

Det oplyses at selvom der er flere boligsøgende end der er boliger, er der på interviewtidspunktet ikke oprettet en venteliste. I denne forbindelse nævnes det at der vil blive oprettet en venteliste når behovet opstår. Prioritering vil ske i forhold til boligsøgendes aktuelle behov. Ligeledes vil der blive set på om den enkelte boligsøgende, vil kunne bo sammen med den aktuelle gruppe af beboere. Der gives udtryk for at gruppen af beboerne på interviewtidspunktet, udgør en god kerne.

Endelig oplyses det at beskæringerne i boligstørrelsen, har bidraget til at gøre den første visitation mere langtrukken end forudset.

Da boligerne blev mindre, faldt alle dem vi havde visiteret, fra. De ville ikke.

Interviewdeltagerne oplyser at beboerne har modtaget etableringshjælp fra kommunen. Støttemedarbejderen fortæller at som udgangspunkt får hver ny beboer en ny sofa/seng samt ny dyne og hovedpude. Herudover kan beboerne anvende mellem kr.: 500 og 1000 til møbler i øvrigt m.v. på Kirkens Korshærs loppemarked og i Jysk Sengetøjslager.

Interviewdeltagerne oplyser endvidere at beboerne i Enghusene har underskrevet en boaftale, ikke en egentlig lejekontrakt. Boligselskabet har i samarbejde med støttemedarbejderen fundet det mest hensigtsmæssigt i starten at forvalte lejemålene på denne måde. Det drejer sig på den ene side om muligheden for at opsiges et lejemål. På den anden side drejer det sig om at kunne vise beboerne hvilke vilkår de har accepteret for lejemålet.

Vi laver en boaftale. Vi mener at det er lettere at administrere i starten. Erfaringerne er at det er godt at have det sådan at vi kan vise folk, hvad de har skrevet under på - når vi må sige dem op.

Udover boaftalen er der en række regler, som beboere og støttemedarbejder i fællesskab har aftalt på et fællesmøde. En af reglerne er ufravigelig. Det drejer sig om forbud mod indtagelse af alkohol og andre stimulanser i fælleshuset. Det er støttemedarbejderens opfattelse at beboerne forsøger at undgå formulering af regler, ligesom de heller ikke ønsker at reglerne bliver nedskrevet. Samtidig er det støttemedarbejderens opfattelse at reglerne fungerer.

Boligselskabet er opmærksom på sin forpligtelse overfor at udmønte beboerdemokrati. Denne funktion er efter aftale udlagt til støttemedarbejderen. Boligselskabet understreger at det ikke ønsker at fremstå som ”den stygge udlejer”. Endvidere oplyses det at beboerne bliver orienteret om budget, ligesom det forsøges at få dem til at godkende det.

Vi har pligt til at udmønte demokrati. Det har vi lagt ud til støtte medarbejderen. Vi vil gerne have at de selv arbejder med det. Vi kunne bare dygne husordener ned over dem, men det gør vi ikke.

Endvidere oplyses det at beboerne har været inddraget i såvel planlægningen af Enghusene, ligesom de er blevet informeret om principper for driften. Arkitekten gennemførte eksempelvis interview med eventuelle kommende beboere. Arkitekten fortæller at interviewdeltagerne ikke ønskede at der skulle være ansat socialpædagoger i Enghusene, ligeledes ønskede de heller ikke at medarbejdere skulle være ansat af kommunen.

Det pointeres at støtte medarbejder-funktionen anses for at være særdeles vigtig for Enghusene. De to støtte medarbejdere beskriver funktionen som en blanding af hjælp til beboerne i forhold til praktiske og personlige forhold.

Jeg er støtteperson til folk i egen bolig. Folk har det meget meget skidt. Det er en stor omvæltning at flytte ind, og der kan være store psykiske problemer. Jeg taler med dem. De kan græde og trække dynen over ørerne. Det kræver tid og ressourcer.

Samtidig giver støtte medarbejderen udtryk for at indflytningsfasen er tidskrævende og forbundet med mange besværligheder. Hun efterlyser mere hjælp til denne fase. Det forventes dog at presset vil aftage, og at der falder mere ro over arbejdet når indflytningen er tilendebragt.

Fra Kirkens Korshær side gives der udtryk for at jo tættere en medarbejder kommer ind på livet af en brugergruppe, jo mere bliver der at gøre. Ro vil der aldrig blive tale om.

Det er vores erfaring, at der aldrig kommer ro på.

Fra kommunens repræsentant giver der udtryk for at der skal være en balance mellem støtte medarbejdernes kapacitet og ressourcer - og beboergruppens behov.

Fra kommunens side mener vi ikke at vi kan henvise personer som er alt for dårlige, for så bryder støtte medarbejderen sammen.

Endelig oplyser parterne at der forestår en debat om hvordan initiativets forskellige interesser kan håndtere dette problemfelt. Der er udarbejdet en samarbejdsaftale mellem Kirkens Korshær på den ene side og Silkeborg Kommune på den anden side. Samarbejdsaftalen er vedlagt som bilag 8.

I forbindelse med spørgsmål vedrørende naboer, omtales det at amtet er i gang med at opføre et tilbud til psykisk handicappede mennesker på nabogrunden. Dette anses i sig selv ikke for et problem. Alligevel mener lederen af Kirkens Korshær at placeringen er udtryk for samfundets syn på resourcesvage borgere.

Det er ikke ønskværdigt. På grund af støjen og uroen, og fordi målgruppen til Enghusene skal have følelsen af frihed. Nu bliver de presset sammen. Man samler altid de resourcesvage - det er ikke godt.

Afslutningsvis fortæller interviewdeltagerne at mange borgere i Silkeborg har lagt deres søndagstur ud omkring Enghusene. Det har være generende for beboerne, og der er planer om at opsætte et skilt der forbyder uvedkommende adgang.

Hellegårdsvej

Hellegårdsvej, tidligere Hytteby, består af fem beboelsesvogne indkøbt fra det tidligere byggeri af Storebæltsbroen. Hellegårdsvej ligger ca. 1½ km udenfor Svendborg midtby. De fire vogne anvendes til boliger, og den femte til fælles faciliteter. Husvognene er sammenbygget to og to. Dette er foretaget med henblik på at undgå at overtræde bestemmelserne om grundareal i forhold til bebygget areal. Dette ville have medført at en ny lokalplan skulle udarbejdes og vedtages. Beboerne er på interviewtidspunktet sammen med den ansatte vicevært i gang med at bygge en værkstedsbygning. Boligerne koster kr.: 1500/md. Hertil kommer á conto bidrag på kr.: 600/md. Beboerne har underskrevet en lejekontrakt, typeformular B 1998, 6. udgave samt et ordensreglement. (Se bilag 9.) De fire boliger var på interviewtidspunktet beboet af mænd. Alle i alderen fra midt i 30'erne til midt i 50'erne. Samtlige fire beboere deltog i interview.

Beboere

De fire beboere oplyser at de er kommet til Hellegårdsvej fra forskellige steder. De var alle uden bolig. To kommer fra forsorghjem, en ”fra gaden” og den sidste blev henvist via psykiatrisk afdeling. De er flyttet gradvist ind. De tre først indflyttede beboere har kendt til hinanden før indflytning. Det gælder ikke for den sidst indflyttede som under interviewet, giver udtryk for at han er blevet godt modtaget af de øvrige beboere.

Beboerne fortæller at de har en ”almindelig” lejekontrakt hvortil der er tilføjet at ”udøvelse af vold medfører at man melder sig ud af fællesskabet – og dermed vælger at flytte fra stedet”. Beboerne udtaler at denne restriktion er udformet af beboerne i fællesskab, uden indblanding fra kommune eller anden myndighed.

Herudover fortæller beboerne at det kun er tilladt at bo én person i hver bolig. Det er tilladt at have overnattende gæster, herunder eventuelle børn. Endvidere er det tilladt at holde ét husdyr i hver bolig. Husene er indrettet med en standard apering: Seng, bord, stole og køkkenudstyr. Skillevægge kan flyttes. Dette har de tre af beboerne gjort. Beboerne er tilfredse med huslejen, men bekymrede over udgifter til el-opvarmningen. Ingen af beboerne giver udtryk for at have interesse i at indrette haver omkring beboelsesvognene.

Alle er generelt tilfredse med husvognene, dog nævnes det at der er fodkoldt i boligerne. Desuden fortæller beboerne at sammenbygningen af vognene, medfører at det ”runger” i den ene halvdel af husvognen når døren lukkes kraftigt i den anden. Alle er ligeledes tilfredse med beliggenheden. Placeringen er væk fra bymidten, og alligevel tæt på. Det drejer sig om ½ times gå-afstand. Der er butikker i nærheden, men det er billigst at købe ind i midtbyen, siges det.

En af beboerne fremhæver desuden at det gode ved at have sin egen bolig, er at ”man kan låse af og gå – og komme tilbage igen til sit eget sted”.

Beboelsesvognene er opstillet på en kommunalt ejet grund som nabo til den lokale Produktionsskole. Hvad angår forholdet til naboen, siger beboerne at det er deres opfattelse at Produktionsskolen synes om naboskabet. Man har ikke så meget med hinanden at gøre, men i forhold til praktiske ting, har Produktionsskolen været taget med på råd, fx placering og konstruktion af værkstedsbygningen. Herudover nævner beboerne at nogle af Produktionsskolens elever, på et tidspunkt forsøgte at komme til at ”ryge den fede” på Hellebækvej. De unge blev afvist af både beboerne og af viceværten.

Det er vores hjem, og ikke et tilholdssted for unge der tror de kan få sympati i forbindelse med at ryge. Vi ønsker ikke at være med til at støbe de kugler vi kan skydes ned med.

Herudover hilses der på folk som går tur og lufter deres hunde på de store friarealer. Det interne naboskab betegnes som ”høfligt”. Man kan banke på hos hinanden og låne ting etc. I denne forbindelse omtaler beboerne en nylig gennemført fælles, vellykket tur til København. Turen var planlagt sammen med viceværten som også lagde bil til, fortæller beboerne og nævner at viceværten forvalter et beløb som kan anvendes til den slags aktiviteter.

Viceværten er tilknyttet et værested i midtbyen. Her er han altid om onsdagen. Derudover kommer han på Hellebæksvej, og kan kontaktes døgnet rundt på en mobiltelefon. Beboerne siger at han udover at give hjælp til praktiske ting vedrørende boligerne, har en baggrund som gør at han er en god hjælp, når beboerne er i kontakt med ”systemet”. I denne sammenhæng yder han råd og vejledning og er god til at lukke døre op, siger beboerne. Han opfattes som en god kammerat, måske snarere end en ansat. Endvidere siges det at det ikke er omfanget af medarbejderens tilstedeværelse, der er det væsentlige for beboerne. Det afgørende er derimod at det er muligt altid at få fat i ham.

Endvidere mener beboerne at de i øvrigt har fået en rigtig god behandling af kommunen. De siger at det har været muligt at etablere sig, uden unødigt indblanding fra kommunens side. Det er et godt udgangspunkt, siges det. Med formuleringen ”vi trives bedst i frihed, og dårligst i fangenskab”, angiver beboerne indfaldsvinklen for en ordentlig kontakt.

Beboerne anser boligerne for at være et hjem. Ganske vist af midlertidig karakter, ingen forestiller sig at blive boende resten af livet; men ingen af de fire personer har planer om at flytte. Beboerne mener ikke der er betingelser knyttet til, hvor længe man kan bo i boligerne. Ingen af beboerne har faste aktiviteter i dagtimerne. Kun en af de fire siger at han anvender eksisterende dagtilbud. Flere nævner dog at værestedet i midtbyen er et godt sted at spise.

De økonomiske forhold vedrørende Hellebækvej er ingen af beboerne interesserede i at være inddraget i. Hvis de har forslag, fremlægges disse for viceværten som herefter undersøger mulighederne. Der har i en periode været afholdt et ”tirsdags-møde” mellem beboere og vicevært. Endvidere tages forhold der bør drøftes, op løbende, mener beboerne.

Der tales om tingene når der er noget at tale om. Der er ingen grund til at holde møde hvis der ikke er noget at holde møde om. Vi er kun fire.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog to personer. Medarbejderen som er ansat som vicevært samt afdelingschefen for kommunens psykiatriområde.

Initiativet har haft mange vanskeligheder i forbindelse med projektering. Den oprindelige placering i nogle gamle tyskerbarakker i midtbyen, måtte opgives på grund af protester fra naboer. På grund af politikernes krav om at indsatsen i forsøgsperioden skulle være omkostningsneutral, måtte indkøb af tidligere FDM-hytter ligeledes opgives, og i stedet er indkøbt beboelsesvognene fra byggeriet af Storebæltsbroen.

Alligevel har det samlede anlæg været dyrere at opføre end forventet. Det nævnes dog at politikerne er indstillet på at yde kommunale midler, hvis det viser sig nødvendigt fordi tagene på husvognene ikke kan holde kulden ude. Kommunen har fra Socialministeriet fået bevilget midler til driften i forsøgsperioden. Der opspares midler til udskiftninger og forbedringer. Det forventes at vognene kan holde i ca. syv år.

Der er i ide- og planlægningsfasen ikke etableret noget formaliseret samarbejde med øvrige parter og interessenter. Der gives udtryk for forhåbning om at det igangværende forsøgsarbejde, vil udmønte sig i egentlige netværk. Der er etableret kontakt til et andet af forsøgets initiativer, Enghusene i Silkeborg som man mener arbejder ud fra ideer der ligner ideerne i Svendborg.

De to interviewdeltagere oplyser videre at målgruppen for Hellebækvej, er blevet smallere end oprindelig planlagt på grund af boligernes placering som nabo til Produktionsskolen. I den forbindelse stillede Produktionsskolen krav om at de kommende beboere ikke måtte have et aktivt stofmisbrug. De aktuelle beboere har alle været hjemløse gennem de seneste fem år, og har været brugere af forsorgshjemstilbud.

I forbindelse med visitationsforløbene er der indledningsvis foretaget en afklaring med den relevante sagsbehandler i kommunen. Herefter har der været gennemført en samtale med den potentielle beboer som i hvert tilfælde har været ude at se området og boligene, inden endelig aftale. Det nævnes at alle har villet takke ja til boligen inden besigtigelse. De fire beboere er kommet gradvist ind i boligene. Selvom det ikke har været aktuelt at afvise nye beboere på grund af "gamle" beboeres forbehold, er det indstillingen at eventuelle forbehold bør tages alvorligt. Dog bør de reelle grunde til afvisning afdækkes. Det må eksempelvis ikke dreje sig om at frasortering forekommer, alene på grund af personlige udeståender, som fx gæld.

Den ansatte medarbejder har funktion af vicevært. Han er i området ca. fire timer ad gangen på fire hverdagsformiddage; herudover er han til stede på eftermiddage og om aftener efter behov. Han kan altid træffes på en mobiltelefon, og fortæller endvidere at han for nylig desuden har opgivet sit private telefonnummer. Dette har dog på interviewtidspunktet ikke været anvendt.

Viceværtfunktionen indebærer en række forskellige aktiviteter. Det drejer sig om både praktiske gøremål som fx at medvirke til at bygge den omtalte værkstedsbygning, ligesom det drejer sig om samarbejdet med Produktionsskolen. Herudover beskriver han selv funktionen som en kombination af "et tilsyn og en far-rolle". Dette indebærer fx at minde beboerne om aftaler m.v. Det kan ligeledes dreje sig om at gyde olie på vandene hvis beboerne har været i konflikt med hinanden, oftest udløst i forbindelse med indtagelse af alkohol. Endvidere spontant at foreslå aktiviteter som fx fælles spisning i forbindelse med praktiske gøremål. Det er erfaringen at denne form fungerer

bedre, end planlagte og på forhånd aftalte aktiviteter som det ikke altid – når det kommer til stykket – giver mening at realisere. Dels fordi beboerne ikke er vant til at indgå i sociale aktiviteter af denne karakter med hinanden, dels fordi de er beskedne mennesker der ikke forventer noget, siger medarbejderen. Endelig anser viceværten det for en vigtig opgave at etablere nogle fælles sociale aktiviteter, fx den omtalte tur til København.

Medarbejderen understreger flere gange under interviewet at arbejdet med dette område drejer sig om ”balancer”. På den ene side skal der tages individuelle hensyn til den enkelte beboer, samtidig med at dette ikke må ske på bekostning af hverken de øvrige beboere eller af omgivelserne. Ligeledes skal området ikke udadtil præsentere sig som en magnet for personer som vil udnytte beboernes privilegerede bosituation, samtidig med at beboernes ønsker om at bevare stedet ”som det er” og ikke gøre det ”for pænt”, skal imødekommes. Medarbejderen gør opmærksomhed på faren for at området ”institutionaliseres”. Det gælder såvel området uden for vognene som selve indretningen i vognene.

Det oplyses endvidere at det er ambitionen at beboerne på sigt, skal kunne klare sig med mindre støtte fra viceværten. Ligeledes siges det at forløbet i øjeblikket er inde i en ”honeymoon-fase”. Set i lyset af at der ikke tidligere har været et tilbud, må ethvert initiativ i sig selv opfattes positivt. Samtidig er det vanskeligt at finde fejl og mangler ved de etablerede rammer når der ikke er et egentligt sammenligningsgrundlag, lyder det forklarende ræsonnement.

Afslutningsvis funderes der over hvorvidt beboernes positive indstilling til boformen, vil ændre sig når årstidsskift medfører ændrede vejrforhold. Og når viceværtfunktionen nedtrappes - i takt med at beboernes egen ansvarlighed for stedet optrappes.

Husbåden Fru Prip

Husbåden består af fire kahytter/rum i et renoveret skib beliggende ved havnekaj sydvest for Københavns centrum. De to af rummene er placeret med udgang til dæk, de to øvrige under dæk. Hertil kommer et fælles opholdsrum og et fælles køkken som ligger under dæk. Fælles toilet og bad er placeret med udgang til dæk. Huslejen udgør kr.: 2000/md. Hertil kommer et á conto bidrag på kr.: 600/md. Beboerne har underskrevet en boaftale. (Se bilag 10.) Aftalen indeholder regler for beboelse, for fraflytning og for opsigelse. På interviewtidspunktet var alle fire boliger beboet. Alle af mænd i alderen mellem ca. 40 og 55 år. To beboere deltog i interview.

Beboere

De to deltagere i interview siger at de grundlæggende er tilfredse med boligen. Det er små praktiske ting som har givet anledning til beklagelser. De mangler egentlig ikke noget, siger de – udover offentlig transport ind til byen. Der er langt til alting. Det tager et kvarter at komme til de nærmeste indkøbsmuligheder. Men gå-turen føles som to timer, oplyser den ene beboer. Busserne kører mellem seks og ni om morgenen, og igen om eftermiddagen. Det oplyses endvidere at det har været på tale, at finde nogen som vil sponsorere nogle brugte cykler. Alt i alt siger beboerne at det er godt at bo i båden. Den ene beboer fremhæver den friske luft, solen og omgivelsernes appel til hans romantiske side. Forhold der modsvarer

vinterdage med kulde og besvær.

Jeg er en dødsyng romantiker – se spejlingerne i loftet fra vandet – jeg kan sagtens sætte mig op på dækket og drømme mig til Congofloden. Grundlæggende kan jeg ikke klage.

Herudover nævnes en række forhold som har voldt problemer i dagligdagen. Den ene beboer formulerer det på følgende måde.

Men der har været usandsynlig meget skidt.

Udsagnet illustreres gennem en række eksempler på besværligheder der udspringer af den alternative boligform. De praktiske ting vedrører bl.a. vandforsyningen som kommer i 1000 liter ad gangen. Det er erfaringen lige nu at denne mængde holder til ca. en uge. Det forhold at vandmåleren ikke har virket, har ikke gjort dagligdagen lettere. Men vandet smager godt - og er dyrt – kr.: 1000 for 1000 liter, oplyser beboerne. Efterhånden har beboerne fundet ud af selv at rekvirere nyt vand, i stedet for først at kontakte medarbejderne.

Der kommer en båd og afleverer vand. Ti gange har vi fået måler på tanken, men den fungerer aldrig. Pludselig går den død. Og så er tanken tom. Før blev der ringet til Holger gennem en

medarbejder. Men vi er enige om at vi har gjort det så mange gange nu – så vi gør det selv fremover.

Opvarmningen omtales ligeledes som problematisk. Det nævnes at det ikke har fungeret med solfangere. Derfor er der i stedet indlagt oliefyre, men på et tidspunkt var radiatorerne kolde. Også det problem er løst, siger beboerne. Endvidere omtales det at komfuret en dag ikke virkede. Dette har for den ene af de to interviewede beboere, resulteret i at han siden udelukkende har levet af kold mad, bortset fra når han spiser på væresteder o.l.

Jeg laver ikke mad efter komfuret gik i stykker. Jeg køber brød og pålæg – eller går på væresteder hvor jeg kan købe billig mad. Indimellem foreslår medarbejderen at vi laver mad sammen.

Boligen vurderes af de to beboere som ”lidt dyr”. Der sammenlignes med et alternativ hvor betaling for både kost og logi andrager kr.: 3000/md. Dog siges det at vaskemuligheden er inkluderet i prisen på bådboligen. Alle fire beboere har modtaget tilbuddet om bolig i husbåden af Kirkens Korshær. Der var ikke noget at betænke sig på, mener den ene af beboerne. Det drejede sig bare om at komme væk fra Hillerødgade. ”Gå op på dækket lige nu”, siger han, ”så kan du se den store forskel mellem her og Hillerødgade”.

De fire beboere er flyttet ind lidt ad gangen. Boligerne er ikke et permanent botilbud. Ved indflytning skriver den enkelte beboer under på en boaftale som bl.a. indebærer at han forpligter sig til at være aktivt boligsøgende. Det understreges at selvom boligen i husbåden er midlertidig, er det klart at foretrække som alternativ til et herberg. Men egen lejlighed er drømmen, bliver der sagt. Beboerne oplyser videre at de ved indgåelse af boaftale, forpligter sig til at deltage i fællesmøder med de øvrige beboere og de tilknyttede medarbejderne fra Kirkens Korshærs bofællesskaber. Ligeledes forpligter beboerne sig over for at overholde de aftaler der indgås på disse møder. Tanker om beboerråd og formaliseret beboerdemokrati afvises. Ligeledes afvises ideen om husbåden som bofællesskab.

Altså – vi er fire mennesker. Vi skal hverken have møder eller råd. Hvis fire ikke kan finde ud af det, er der noget galt. Det skulle egentlig have været et bofællesskab. Det har jeg sagt fra over for. Vi passer hver især os selv. To af os laver mad sammen. Kun en af os har ikke tv hos sig selv.

Hvad angår sammensætningen af beboere siges det at dette er ”kirkens” anliggende. Det har beboerne ingen indflydelse på.

Endelig fortæller beboerne at livet i båden endnu ikke har fundet sin form. Alle fire beboere har endnu ikke været samlet til møder med medarbejderne. Det nævnes at den ene medarbejder har været syg i en periode, og den anden er udskiftet på grund af besværligheder i et af Kirkens Korshærs bofællesskaber. Der har dog været mulighed for telefonkontakt med andre ansatte i perioden. Men ind imellem har beboerne manglet medarbejderne, siger de.

En af medarbejderne har været meget syg. Og er stadig på lavt blus. Der er nogen som er holdt op. I en periode har der ikke været medarbejdere herude. Men telefonkontakt. Vi har ind imellem manglet dem. Det har været dårligt ikke at vide hvem som kom.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog fire personer. Forstander ved Kirkens Korshærs Herberg i Hillerødgade, to medarbejdere ved Kirkens Korshærs bofællesskaber samt en repræsentant fra Københavns Kommunes 7. kontor.

Det oplyses at der er sket ændringer i forhold til de oprindelige tanker om målgruppe. Hvis ideen om at give botilbuddet til udelukkende ”de svageste” havde været opretholdt, ville det ikke være muligt at lade båden være uden personale, siger interviewdeltagerne. Derfor er der bevidst sket et match af to beboere der anses for at høre til den oprindeligt tænkte målgruppe, med to beboere som anses for at være ”lidt stærkere”. Sidstnævnte anses dog for også at høre til målgruppen, men det forventes at de vil bruge tilbuddet som led i en udslusning til egen permanent bolig. For medarbejderne er det væsentligt at de kan være sikre på, at de stærke beboere ringer hvis der er behov for kontakt med medarbejdere.

Disse forhold angives at høre med til Kirkens Korshærs grundlæggende indstilling til sine brugere. Det drejer sig om at man som medarbejder holder fast i at ethvert menneske kan udvikle sig. At man ikke skal lade mennesker være i deres elendighed.

Vi har en ”kulturel barriere”. Vi vil ikke slippe troen på at vi kan påvirke mennesker til at komme videre. Vi er hele tiden åbne over for enhver udvikling, men vi presser heller ikke på. Vi stiller ikke urimelige krav. Vi vil sørge for at vores beboere er sikre på at de kan beholde boligen. Men vi vil ikke fastholde dem der har lyst til mere. Bofællesskabet skal være mere trygt end et herberg.

Det konkrete match af beboere foretages i Hillerødgade, men mulighederne drøftes med både Københavns Kommunes 7. kontor og med Bo-centret på Sundholm. Der er planer om at visitere beboere fra en bredere kreds end udelukkende blandt brugere af herberget i Hillerødgade. Københavns Kommune er tilfreds med at visitering kan foregå fra flere steder, ligeledes anses forskellige former for praksis i forhold til visitation at være ønskelig.

Husbåden administreres af Kirkens Korshær som et §91-tilbud. Dette indebærer bl.a. at modtagere af tilbuddet skal være boligsøgende, og husbådens beboere alle er tilmeldt Københavns Kommunes boliganvisning. Det anses som beskrevet ovenfor for sandsynligt at de to af bådens nuværende beboere ikke er i en permanent bolig. Beboerne har en boaftale, ikke en ordinær lejekontrakt.

Heller ikke lejelovens bestemmelser angående beboerdemokrati er inde i billedet i denne boform. Kirkens Korshær understreger at der arbejdes med et tankegods som tager udgangspunkt i at ”mennesker skal have mest mulig medbestemmelse”. Der er ikke fra Kirkens Korshærs side planer om at oprette noget formelt beboerråd. I princippet lader medarbejderne sig styre af de ønsker og behov som beboerne udtrykker, siger medarbejderne.

Vi blander os først når de ringer i deres nød. Det er ikke vores løsninger de skal tage. Der er kun møder efter behov. Det er der først når de siger, de vil snakke. Eller når vi vil. Vi er styret af hvad de vil have os til at hjælpe dem med. De skriver dog under på at de vil deltage i brandøvelser.

Medarbejderen tilføjer at det ikke bør udelukkes, at der på et tidspunkt i husbåden vil være en beboergruppe som kan klare sig uden støtte.

Vi ved ikke om vi lige pludselig siger at der bor nogen mennesker på en båd som kan selv. Og så trækker vi os.

Medarbejderne oplyser videre at arbejdet struktureres meget fleksibelt, men udgangspunktet er at de ansatte arbejder 37 timer/uge. Deres arbejdstid skal fordeles mellem alle bofællesskaberne. Dette betyder i praksis at medarbejderne i nogle uger kan være på båden hver dag, i andre uger kan det være at de er der meget lidt. Som udgangspunkt er de til rådighed når der er problemer. Medarbejderne mener at de har oparbejdet en god fornemmelse for hvornår de skal være der. Det kan også dreje sig om ”at komme og bare sidde der”, siger de. En del af deres arbejde består i at hjælpe beboerne med deres kontakt til ”systemet”. Det kan dreje sig om kontakt til de afdelinger i socialcentre som beboerne er i forbindelse med. Det kan også handle om kontakt med praktiserende læger, med politi og med ambulatoriet i Pilestræde.

Vi tager derud hvis der er problemer – og bliver der til de er løst. Vi er tilrådighed for beboerne, både med personlig kontakt og i forhold til ”systemet”. Det foregår meget forskelligt. En af beboerne tager vi på fisketur med. Vi bruger meget tid hvis nogen er nedtrykt.

Hvad angår en husbåd som boligform, giver interviewdeltagerne udtryk for at den opfylder flere formål. Københavns Kommune fremhæver at set i lyset af hvor vanskeligt det er at skaffe grunde på landjorden, har det været en ”kæmpe fordel” at kunne placere boliger i vandet. Samtidig erkendes det at netop denne placering, har forårsaget en række krav fra myndigheder som ikke plejer at være inddraget i disse sammenhænge. Det drejer sig om krav til sikkerhed og andre regler i forbindelse med etableringen. Ligeledes har der været en række praktiske problemer med at få funktioner med vand, varme o.l. til at fungere. På den anden side vurderes selve placeringen, langt fra alting ... – fortsat at være gunstig for beboerne.

Det er langt ude på landet. Men det er netop derfor beboerne har valgt at bo der. Der har været problemer i vinter. De har set isblomster på ruderne og frosset om tærerne. Men nu er der oliefyrt. Der går bus indtil de sidste 200 meter. Og arbejderne fra de nærliggende byggepladser har været meget søde i kontakten med beboerne. Det er fint at der ikke er naboer. De mennesker der kommer hen til beboerne, ønsker kontakten med dem. Vores husbåd kan noget som en lejlighed ikke kan.

Herudover fremhæves det at beboernes fordele ved boformen er at de kan have gæster, for så vidt som de øvrige beboere ikke føler sig generet, ligesom de i modsætning til et ophold på herberg kan pleje omgang med netværk og eventuelle børn. Endvidere støttes de ”stærke” beboere i at passe aktiviteter som sker i henhold til kommunens krav om aktivering.

Hvad angår det funktionelle, siger interviewdeltagerne at de fire rum/kahytter er for små – de burde være tre gange så store. Dog kan overkøjerne fjernes hvis beboerne ønsker dette. Endvidere gives der udtryk for at det er upraktisk for de to beboere med boliger under dæk, at skulle ovenpå for at bruge bad og toilet. På den anden side kan det ikke udelukkes at netop de trange pladsforhold, bidrager positivt til at tingene fungerer. Det ”tætte” miljø stiller krav om en vis social adfærd. Båden ”giver” noget særligt, siges det.

Rent økonomisk hænger tilbuddet sammen. De direkte omkostninger med bådens drift dækkes af huslejeindtægten. Lønninger til medarbejdere finansieres af driftstilskuddet til Kirkens Korshærs bofællesskaber. Selve indkøbet og etableringen af husbåden er finansieret ved hjælp af de bevilgede forsøgsmidler, samt midler som det i øvrigt er lykkedes organisationen at skaffe gennem andre

bidragydere. I driften er der taget højde for at båden skal i land hvert femte år for at få fornyet rustbeskyttelsen.

Der har ikke været særlige problemer forbundet med etablering i øvrigt. Kirkens Korshær har sørget for møblering af fælles rum. Beboernes private rum er apteret som kahytter, uden nævneværdig mulighed for møblering herudover.

Afslutningsvis understreger repræsentanterne fra Kirkens Korshær deres ansvar over for at beboerne ikke vender tilbage til gaden.

Det er vigtigt for os at det tilbud vi giver beboerne på husbåden, er rummeligt og alsidigt. Beboerne skal ikke komme ud for skuffelse her. Vi har et ansvar over for kommunen. Kommunen kan regne med at vi ikke leverer nogen tilbage til gaden.

Krattet

Krattet består af ti selvstændige et-rums huse, beliggende som nabo til Kollegiet Gl. Køge Landevej der drives af Missionen blandt Hjemløse. Hertil kommer et mindre to-rums hus hvor det ene rum er forbeholdt den tilknyttede sociale vicevært. Huslejen andrager kr.: 2575/md. Hertil kommer udgifter til varme. Beboerne har underskrevet en lejekontrakt, typeformular B 1998, 6. udgave samt et tillæg til lejeaftale. (Se bilag 11.) På interviewtidspunktet var alle ti huse beboet. Der bor to kvinder og ni mænd. I et af husene bor to personer som danner par. Tre af bebyggelsens beboere deltog i to på hinanden følgende interview.

Beboere

Kun en af beboerne mødte frem til det fastsatte interview. En af de øvrige beboere kom under interviewet, men ønskede alligevel ikke at deltage. Yderligere to beboere kom til efter afslutningen af interviewet. De ønskede at bidrage med deres synspunkter hvilket blev arrangeret i yderligere et, men dog kortere interviewforløb.

I det første interview udtrykker beboeren stor tilfredshed med at have fået en bolig. Han oplyser at det var vanskeligt i starten at sove alene i huset. Der var for meget plads. Han inviterede nogle til at overnatte hos sig, og fortæller at han har fået "smidt dem ud" igen. Han fortæller at beboerne kalder bebyggelsen for villakvarteret. Den anden interviewede person siger hun er lykkelig for boligen, og mener at hun vil bo i den resten af sit liv.

Jeg er lykkelig for at være her. Det bedste er at jeg kan lukke min dør og ikke behøver at være bange. Og min have! En gang imellem ryger vandhanen af. De andre skaber sig. Jeg er lykkelig for at jeg har fået et hus – gratis. Og jeg kan have min hund med. Jeg vil bo her resten af mit liv. Det har været nemt at flytte ind. Jeg skal bare lige forstå at det er mit.

Herudover oplyser beboerne at det har været vanskeligt at håndtere etableringsudgifterne. Den ene fortæller at han fik bevilget kr.: 2500 ved indflytning. Desuden har den sociale vicevært hjulpet med at skaffe brugte møbler til beboerne. Den anden interviewede person fortæller at hun har fået hjælp af sin mor til etablering.

Ligeledes beklager begge beboere at der ikke er midler til at beplante grunden for omkring husene. Flere af beboerne ønsker at anlægge terrasser og dyrke jordstykkerne.

Den ene af de to interviewede personer synes på den ene side at husene er gode. Hun mener desuden at man i udgangspunktet som hjemløs, ikke kan forlange bedre. På den anden side efterlyser hun at flere af vinduerne kan åbnes. Hun har boet på gaden de seneste syv år og har brug for mere luft, siger hun.

Husene - og så videre er gode. Vi er hjemløse, så kan vi ikke bede om mere. Men det er for dårligt at ikke alle vinduer kan åbnes. Jeg vil gerne have mere luft, jeg har boet på gaden.

Den anden beboer gør opmærksom på at de mange vinduer og husenes placering i forhold til hinanden, bevirker at det giver en oplevelse af at bo i et akvarium. Desuden efterlyses belysning på stierne mellem husene, ligesom hoveddørene der oprindeligt er af glas, ønskes udskiftet til trædøre. Hans egen hoveddør har på interviewtidspunktet fået en midlertidig plade isat, efter at en brosten en nat blev kastet gennem glasdøren. Han mener det drejer sig om ”misundelige” personer der opholder sig på Kollegiet, naboen til Krattet. Endelig gør han opmærksom på at der bør være gummimembraner under husene for at forhindre fodkulden.

Der udtrykkes stor tilfredshed med beliggenheden som anses for central. Der er indkøbsmuligheder lige over for bebyggelsen, og bussen holder lige uden for området.

De syv af beboerne kommer fra ”gaden”, fortælles det. De har haft kontakt med Projekt Udenfor som de mener har bidraget til at Københavns Kommunes 7. kontor har sørget for at de fik bolig sammen i Krattet. De tre øvrige beboere har før indflytning i Krattet haft ophold på Kollegiet Gl. Køge Landevej. To af bebyggelsens 11 beboere bor sammen. Kun den ene af disse to har lejekontrakt.

Det fortælles at der på initiativ af den sociale vicevært afholdes fællesmøder. Bl.a. har der været drøftet en del problemer vedrørende affaldsordningen som har været af for ringe kapacitet til bebyggelsen. Endvidere siges det om viceværten at beboerne kan henvende sig til ham hvis de har brug for hjælp. Det kan dreje sig om at de kan have modtaget breve som de ikke kan læse, eller om at de kan have problemer indbyrdes.

Den lokale vicevært kaldes social vicevært. Han siger selv at han er her for at passe på os. Men spørg mig ikke hvordan det fungerer. Han har ikke en konto, så vi skal selv købe søm og skruer. Det er en fejl, halvdelen af os er jo på bistand. Hvis vi har problemer, ringer vi bare til ham.

Det nævnes tillige at der er planer om at etablere et beboerråd. Der er på interviewtidspunktet en talsmand for beboerne, og en sekretær. Beboeren siger at dette medvirker til at der bliver talt om forhold der angår alle.

Vi snakker om det indbyrdes. Hvis man fx er utilfreds med en anden beboer så skriver man en klage og samler underskrifter.

Forholdet til naboerne oplyses at være af blandet karakter. Det bagvedliggende kolonihaveområdes beboere omtales som ”skidesøde”. De har været behjælpelige med planter og hestemøg, fortælles der. Dem der bor på den anden side af Gl. Køge Landevej er der ingen kontakt med. Derimod har der været en del problemer mellem beboerne i Krattet og beboerne fra Kollegiet. Det er under overvejelse at sætte et hegn op som vil kunne forhindre at kollegie-beboerne ”render igennem” bebyggelsen i Krattet, fortæller den først interviewede beboer.

De tre interviewede personer beskriver desuden at der tillige er konflikter indbyrdes mellem Krattets beboere. Nogle kan med hinanden, og andre ikke. Desuden har nogle en så afvigende adfærd at andre tager afstand fra dem.

Vi er nogle der holder sammen. Nogle kan vi ikke lide. Jeg synes man skal ud hvis ikke man vedligeholder sit hus. En har skåret alt i stykker. Det kan man ikke tillade sig.

Krattets beboere kan benytte vaskefaciliteter i Kollegiet. Den først interviewede beboer oplyser dog at han får vasket sit tøj i Hjemløsehuset på Jagtvej. ”De ringer når det er rent”, siger han.

Han oplyser afslutningsvis at der er beboere hele tiden i bebyggelsen. Han er ikke selv i aktivering, men får ikke pension. Han fortæller at en af de øvrige beboere bygger kajaker på Sundholm, en har en pølsevogn, en sætter plakater op, og en ”arbejder i Valby Bydel”.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog seks personer. En repræsentant fra boligselskabet, fra Københavns Kommunes 7. kontor, fra socialcentret i Valby, den konstituerede leder af Bo-Center, Sundholm samt den sociale vicevært.

Interviewdeltagerne mener at der er gjort en seriøs indsats for at finde frem til den oprindelige målgruppe. Det skulle dreje sig om personer som i bogstavelig forstand boede på gaden. Derudover ønskede man at finde frem til de ”rolige” alkoholikere. Det har ikke været ønsket at inddrage aktive stofmisbrugere i målgruppen. Det har vist sig vanskeligt at indkredse de rette personer, siger interviewdeltagerne. Det er opfattelsen at halvdelen af beboerne udviser en ekstremt voldsom adfærd, og en af beboerne formodes at være aktiv narkoman. Desuden oplyses det at tre af beboerne ikke kommer direkte fra gaden, men fra Kollegiet. Det er opfattelsen af man i høj grad er lykkedes i at finde den ønskede målgruppe. Men det er ”ikke de søde der ønsker hjælp” der er flyttet ind, formuleres det.

Visitation af beboere foregår ved at bydelens lokalcenter indsender ansøgning til Københavns Kommunes Boliganvisning hvor et udvalg behandler ansøgningerne. Styregruppen omkring Krattet har appelleret til at den sociale vicevært tilknyttedes dette udvalg, med henblik på at sikre den mest

hensigtsmæssige matchning af beboere. Der er fremsendt mange ansøgninger til udvalget. Behovet er stort i København. Der arbejdes ikke med venteliste, men derimod med en interesseliste. Det søges herved at undgå at personer som står øverst på en venteliste, vil kunne forvente at blive tilbudt den først ledige bolig, uden hensyntagen til behov og matchning. Endvidere oplyses det at mange af kollegiets beboere har ønsket bolig i Krattet. De fleste får at vide at de ikke er ”skæve nok” til at blive anvist bolig her.

Det understreges at formålet med Krattet er at skabe en boligmæssig ramme med gode boliger og gode udfoldelsesmuligheder. Ligeledes har der været ambitioner om at etablere et fællesskab i bebyggelsen. Interviewdeltagerne mener ikke at dette er opnået på interviewtidspunktet. Som årsag hertil anføres det at det ikke er tilstrækkeligt at give folk tag over hovedet. Der efterlyses opfølgning i forbindelse med indflytningsfasen fra både bydelens rådgivere og fra Projekt Udenfor. I denne sammenhæng pointeres det, at et væsentlig element er at få udarbejdet en social handleplan for beboerne i forbindelse med indflytning. Samtidig skal der være opmærksomhed over for at det tager tid at lægge disse planer.

Nye indflyttere bør have en social handleplan. De skal ikke bare slippes ind. Det at få en bolig er et væsentlig led i en social handleplan. Alle der har det så svært som vores beboere bør have en sådan plan. Der er ikke noget i boligformen i sig selv som gør at man bliver anderledes eller forandrer sig. Det sker ikke bare fordi man får tag over hovedet. Men for det ”tidligere kontor”, består handleplanen med en som sover på bænken i at få en bolig. Det er ikke nok.

Det er opfattelsen at den sociale vicevært på den ene side ikke har kunnet være boldværk for beboernes problemer og beklagelser, især over manglende midler til indkøb af nødvendigheder i forbindelse med etablering. Og på den anden side ikke har kunnet justere på det forventningspres som er knyttet til hans funktion. Det gælder i forhold til kolleger i andre dele af ”systemet”. Medarbejderne på Kollegiet oplever eksempelvis et øget pres på deres ressourcer på grund af Krattet. Det drejer sig om at Krattets beboere kan hente ekstra nøgler som er deponeret hos Kollegiets medarbejdere, ligesom de kan benytte Kollegiets vaskefaciliteter.

Der bør være en boligsocial rådgiver som går ind. På baggrund af erfaringerne med dette initiativ har vi lavet en model for det næste. Forventningerne til den sociale vicevært har været skruet for højt op. Vi har hørt vores kolleger sige om en beboer ”vi ser ham stadig ude i byen” – men beboeren er jo ikke kommet i fængsel. Han har fået en bolig.

Der er ikke udarbejdet en egentlig funktionsbeskrivelse for den sociale vicevært – udover stillingsopslaget som blev anvendt i forbindelse med ansættelse. Medarbejderen fører en dagbog som foreløbig giver dokumentation for hans forskellige aktiviteter og roller.

Vanskelighederne med at konkretisere den sociale viceværts arbejdsområde menes tillige at hænge sammen med uklarhederne om hvordan det lokale beboerdemokrati skal udmøntes. Der er ikke tvivl om blandt interviewdeltagerne at antagelserne om at denne bebyggelse, ikke ville kunne håndteres som andre, har holdt stik. Beboerne er så meget anderledes end beboere i boligselskabets andre områder. Dette indebærer eksempelvis at her-og-nu problemer, skal håndteres i en fart. Problemer af den type kan ikke behandles i de vante forretningsgange. Det nævnes at beboerne er oplyst om procedurerne for eksempelvis klageadgang. Samtidig siges det at det ikke anses for sandsynligt at beboerne kan anvende denne mulighed.

Det kendte beboerdemokrati er uladsiggørligt. Beboerne er mere ekstreme på alle områder. Vi kan ikke oprette sædvanlige beboerråd. Det fungerer ikke. I styregruppen har vi taget mange ting op. Vi har forsøgt at se det fælles - i fodkulde, hegn, bunker rundt omkring o.s.v. Men det ordinære demokrati indebærer at der indsendes forslag inden for bestemte tidsfrister før møder o.l. Men vores beboere kan ikke udskyde deres behov i så lang tid.

Vi har behov for dispensation om fx udlejningsregler. Vi havde søgt om et første år med midlertidig lejekontrakt. Vores beboere magter ikke at klage over andre beboere. Den eneste mulighed vi har for at beskytte de andre beboere, er at en af dem slår på vores mand i bebyggelsen. Det er svært at gøre noget. Beboerne er bange for at skrive deres navn under noget som er en klage.

Samtidig peges der på at med et årligt underskud på driftssiden på kr.: 30.000, er der ikke råderum at være opfindsom indenfor. Der er heller ikke midler til at den sociale vicevært ville kunne arrangere møder hvor nye dialogformer eventuelt kunne udvikles. Interviewdeltagerne mener at By- og Boligministeriet forvalter forsøget, inden for nogle rammer som ”alle ved ikke kan lade sig gøre”. Der er forskellige logikker i spil, anføres det. Boligselskabet har sin logik. Der er formelle forhold som boligselskabet skal forholde sig konkret og bogstaveligt til. Andre parter i samarbejdet opfatter de samme forhold med en ”institutionslogik”.

Eksempelvis har boligselskabet ansøgt om dispensation med henblik på at udforme midlertidige lejekontrakter før den ordinære lejekontrakt indgås. Boligselskabet har med sin ansøgning taget sine forpligtelser alvorligt, og kan med afslaget på dispensationsansøgningen ikke gøre andet end at oprette de ordinære lejekontrakter. Og udsættes samtidig for pres i forhold til at forvalte de samme kontrakter lempeligere end sædvanligt – samtidig med at økonomien ikke hænger sammen, påpeges det.

I forhold til økonomien for den samlede anskaffelse, har det vist sig at beløbet er betragtelig højere end budgetteret. Det årlige driftsbudget er ligeledes større end antaget. Lånene er forlænget. Huslejobetalingen er reguleret, og boligselskabet er indstillet på at det ”koster” kr.: 30.000 årligt at drive denne boligform. Det understreges at boligselskabet finder det rigtigt at kunne tilbyde boliger til denne målgruppe. Men samtidig udtrykkes der en skeptisk indstilling til de økonomiske rammer for forsøget hvis det viser sig at de hidtidige spekulationer, om at det er dyrere at bo i denne boligform end i et alment boligtilbud, viser sig at holde stik.

Det tilføjes i denne sammenhæng at By- og Boligministeriet ikke har anledning til at undre sig over at der ikke kommer flere ansøgninger om forsøgsmidler, end tilfældet er. Forklaringen herpå kan søges i at det ikke er ”gratis at være med”, siges det. Der bindes mange ressourcer fra de forskellige parter i forløbet. Der peges på at der tillige bør være tilknyttet en projektleder til de enkelte initiativer.

Afslutningsvis understreger interviewdeltagerne at det har været spændende at der er skabt mulighed for at de forskellige parter – boligselskaber, kommunale myndigheder, bydele og de frivillige - skal samarbejde om initiativer over for særligt udsatte grupper. Det er nyt for alle. Også for beboerne, anføres det. Med glimt i øjet bliver det formuleret således.

Vi skal huske at lige nu brokker beboerne sig over alt. De har fået tid.

Opgangsfællesskab i Nansensgade

Opgangsfællesskabet består af seks selvstændige to-rums lejligheder, beliggende i et endnu ikke færdigt renoveret byhus i Slagelse midtby. Hertil kommer en kælderetage med fællesrum og køkken, samt kontorlokale til den tilknyttede sociale vicevært som tillige er ansat ved det nærliggende forsorgshjem Toften. De to øverst beliggende lejligheder koster kr.: 2175/md, de øvrige fire kr.: 2197/md. Hertil kommer et á conto bidrag på kr.: 350/md. Beboerne har underskrevet en lejekontrakt, typeformular B 1998, 6. udgave samt et sæt husregler. (Se bilag 12.) På interviewtidspunktet var fire af lejlighederne beboet. Der var truffet aftale om udlejning af samtlige seks lejligheder. Alle beboere er mænd i alderen mellem ca. 30 og 40 år. To beboere deltog i interview.

Beboere

De to beboere fortæller at de kommer fra forsorgshjemmet Toften. Også de to øvrige beboere som er flyttet ind, kommer fra Toften. Og ligeledes venter endnu to personer med ophold på forsorgshjemmet, på at de sidste to lejligheder bliver færdige. De har alle boet på Toften i længere tid, ligesom de alle har været tilknyttet Toftens "køkkengruppe", fortæller interviewdeltagerne.

De to interviewdeltagere mener at Toftens personale har skønnet at de var klar til at "rykke videre", og at de derfor er blevet tilbudt en bolig i opgangsfællesskabet. Beboerne siger at de "i nogen grad skal kunne klare sig selv", og at de fortsat kan benytte sig af nogle af Toftens tilbud. Herudover udtrykkes tilfredshed med at der er tilknyttet en social vicevært til opgangsfællesskabet.

Ingen af de to beboere havde møbler eller andet husgeråd ved indflytningen. De har begge fået hjælp fra Toftens sagsbehandler til at ansøge kommunen om midler til etablering. De siger at personer uden ejendele har modtaget kr.: 4000, og personer med, kr.: 3000. Der er forskellig opfattelse af om pengene rækker. Men alle har anvendt midlerne til genbrugskøb. Der er lånt til betalingen for indskud hos kommunen. Dette beløb afdrages over tre år.

Begge beboere giver udtryk for glæde over at råde over en egen bolig. De opfatter boligen som varig.

Herudover er begge beboere yderst tilfredse med opgangsfællesskabets beliggenhed. "Den er fremragende", siger de, "et smørhul, tæt på Café Vivaldi og tæt på stationen". Hvad angår naboerne, siger beboerne at der har været afholdt "lidt fester med høj musik" i den tidlige sommerperiode, men at de anser kvarteret for at være stille og roligt. Den ene nævner at han taler med naboen når de mødes. Ligeledes omtales det at der har været skrevet om opgangsfællesskabet i byens avis. De siger endvidere at beslutningen om at etablere et bofællesskab, har givet anledning til at personer "har brokket sig".

Hvad angår den sociale vicevært, giver begge beboere udtryk for at de er ”trygge ved ham”. De siger herudover at han har haft travlt med at holde håndværkerne til ilden. Over for beboerne lægger han op til at der skal etableres et fællesskab omkring faciliteterne i kælderetagen.

Det er en god ide med en vicevært. Selvom jeg ikke har haft brug for ham – men måske om en måned. Jeg har været ude at fiske med ham. Den sociale vicevært ser gerne vi mødes en gang om ugen. Fælles mad og sådan. Der er bare købt alt til køkkenet. Det hele er der. Der mangler ikke noget. Det er første gang i ti år jeg har haft en bolig. Jeg vil ikke føle mig forpligtet til det.

Med hensyn til indflydelse i øvrigt på driften af boligerne, giver beboerne udtryk for usikkerhed over for hvad dette kan indebære. Det er deres opfattelse at boligforeningen tager sig af de økonomiske forhold, ligesom de forventer at den sociale vicevært vil spille ud i forhold til indholdet af fælles møder.

Vi har ikke nogen indflydelse på økonomi og sådan. Det tager boligforeningen sig af, ligesom de gør andre steder. Det er også begrænset hvor meget bureaukrati, man kan lave på seks mennesker. Vi kan da godt holde møde hver uge, men hvad er indholdet? Det ved viceværten.

Herudover bemærkes det med baggrund i egne erfaringer fra kontakten med ”mange” forsorgshjem at ”sådanne boliger bliver kørt over en kam”. Der gøres generelt ikke noget for at differentiere folks behov og ønsker, siges det.

Luk seks mennesker ind i en ejendom med seks lejligheder. Selvom folk har de samme problemer, er deres ønsker måske forskellige.

Beboerens udtalelse illustreres yderligere under interviewet. Den ene af de to interviewdeltagere siger at netop kælderen og dens oplæg til fællesskab, giver mulighed for at gøre boligen til et hjem. ”For mig må det gerne blive til et opgangsfællesskab – som et kollegium”, siger han. Og den anden deltager mener det stik modsatte. At netop rådighed over egen bolig – uden forpligtelse til fællesskab – giver mulighed for at skabe sig et hjem.

Jeg tænker ikke sådan. Det er min lejlighed. Det er første gang jeg har noget som er mit. Jeg har lejekontrakt. Jeg bestemmer hvad der foregår i lejligheden. Det er lækkert at der er en kælder, men det er min bolig. Mine forældre og min søster kommer på besøg og skal være hos mig.

Beboeren giver tillige udtryk for at han på længere sigt kunne ønske sig en bolig med et ekstra værelse til familiebesøg. Ligeledes tror han at hans medlemskab af en boligforening, vil kunne gøre det lettere at få adgang til en større bolig.

Herudover mener den ene af interviewdeltagerne at det er irriterende, at man ikke må sidde på græsset og drikke en øl. Forbuddet giver mening, siger han, for dem der skal holde op med at drikke, men det ville ”være hyggeligt” at kunne. Den anden deltager mener det er et ”plus” at der ikke må drikkes.

De to beboere fortæller at der er udarbejdet sociale handleplaner. Den ene nævner at han har fået tilkendt pension, og at han har købt en scooter gennem en annonce i avisen. Den bruger han til seks dage om ugen, at køre aviser ud med.

I forhold til boligernes indretning og funktionalitet, peges der afslutningsvis på at de øverste lejligheder med skrå vægge kan give besvær i forhold til møblering. Endvidere opfattes badeværelserne i de øverste lejligheder som små på grund af skråvæggene. Endelig blev der efterlyst en emhætte og nogle skuffer i køkkenet.

Det eneste der mangler er en emhætte. Og skuffer i et køkkenskab. Det er jo småting. Jeg skammer mig over at komme med sådan nogle ting.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog to personer. En repræsentant fra boligselskabet og en repræsentant fra forsorgshjemmet Toften.

Opgangsfællesskabet er etableret i et samarbejde mellem forsorgshjemmet Toften og Slagelse Boligselskab. Toften står for visitationen til boligerne og for forvaltningen af den sociale støtte. Støtten finansieres af amtet, og udmøntes i den sociale viceværtfunktion som leveres fra Toften. Viceværten skal forholde sig til beboernes personlige liv. Han skal være opmærksom på dem og eventuelt være opsøgende. Han skal tillige hjælpe og yde støtte i forhold til beboernes kontakt til "systemet". Endelig skal han arrangere fælles aktiviteter med beboerne. På baggrund af forudgående dialog med beboere fra Toften, er funktionen indrettet på at beboerne i udgangspunktet selv kan vælge omfanget af støtten fra viceværten. Ideen er at de skal få mulighed for også at støtte hinanden i opgangsfællesskabet.

Den sociale vicevært skal agere på det personlige plan. Han skal spørge til folk – være lynafleder og hjælper. Hvis han ser at en beboer ikke har været ude i syv dage, skal han være opsøgende. Han skal ikke bruges. Beboerne skal lære at støtte hinanden.

Herudover giver interviewdeltagerne udtryk for usikkerhed over for om den planlagte støtte vil vise sig at være tilstrækkelig.

Boligselskabet yder endvidere viceværtfunktion i forhold til stedets praktiske drift. Boligselskabet står for udformningen af lejekontrakten. Der udtrykkes tvivl om hvorvidt det er juridisk holdbart, at der er formuleret forbehold over for mere end en beboer i hver bolig. Ligeledes tvivles der på om det i juridisk forstand, er korrekt at stille krav om at hverken beboere eller gæster må anvende fællesarealer når de er påvirket af alkohol eller andre rusmidler.

Det har ligeledes været diskuteret hvorledes beboerdemokratiet skal gribes an. Når ombygningen er tilendebragt, vil dette felt blive drøftet nærmere med den sociale vicevært, siges det.

De økonomiske forhold anses for så vidt for uproblematisk. Byggeregnskabet er endnu ikke afsluttet, og endnu mangler der en del ting. Ligeledes overvejes det at bygge en niche på baderummene i de øverste lejligheder for herved at opnå en acceptabel loftshøjde. Det forventes at driften vil løbe rundt. Det nævnes at ejendommen som udgangspunkt har været god at arbejde med. Boligselskabet vil gerne arbejde mere i boligområdet omkring Nansensgade. Dog forudsætter arbejdet at der er eksisterende boliger som kan inddrages til formålet.

Som boligselskab vil vi gerne gøre mere i dette område, men vi skal have nogle ordentlige boliger at gøre noget ved. Gaden her er fantastisk. Den er lille. Den er blind. Så man kan lave meget i fællesskab. Det er sjovere at lave et opgangsfællesskab i sådan et miljø end i traditionelle nye boliger.

Vi har en sum penge som måske kan bruges til at forbedre de øverste lejligheder. Vi kan alle leve under mange former, men man skal også kunne trives, især hvis man har valgt at bo her. Der skal være en høj fællesnævner. Beboerne skal ikke være taknemmelige.

Det omtales endvidere at områdets boligejere har udtrykt bekymring for at boligerne i området ville miste værdi, i forbindelse med etableringen af opgangsfællesskabet. Da den lokale presse havde fat i sagen, kunne der konstateres en række ”fjendebilleder” og ”not in my back yard”-attituder. Efter et orienterende møde med naboerne til huset, faldt gemytterne dog til ro. Interviewdeltagerne peger på - set i bakspejlet - at man som initiativtager skal huske på at ”der fra start skal være meget åbenhed”.

Herudover siges det at det har været vanskeligt at holde håndværkerne til ilden. Endvidere beklages det at kælderens faciliteter ikke har været klar, fra de første beboere flyttede ind i ejendommen. Af hensyn til boligselskabets økonomi, har det været væsentligt at få beboere i lejlighederne så snart de var klar til indflytning. Samtidig menes det dog at det har været hensigtsmæssigt, at ikke alle seks beboere flyttede ind på samme tid.

Endelig omtales det at forsøgets planlægningsfase har været lang. Det har taget tid ”at komme på plads”. Til gengæld forventes det at ordningen vil fortsætte. Der er ikke tale om et egentligt partnerskab, ligesom kommunens sagsbehandlere kun vil blive inddraget når der er behov herfor, fx i forhold til at finde sociale tilbud til beboere. Kommunen har kun været inddraget i den indledende idefase, og kan eksempelvis ikke umiddelbart henvise borgere til boligerne i Nansensgade. Beboere i opgangsfællesskabet skal have været ”botrænet” på Toften før indflytning.

Vi kan formalisere samarbejdet med kommune m.v. når der er behov. Partnerskab gider vi ikke, vi laver en aftale. Slagelse Kommune skal ikke tro at de kan ringe til os og bede om at få en person i Nansensgade; så skal personen først omkring Toften. Kommunens sagsbehandlere taler med Toftens sagsbehandler. Derudover ved vi ikke hvad vi skal bruge Slagelse Kommune til.

Afslutningsvis siges det at der ikke arbejdes med en venteliste, men det vurderes at der er behov for yderligere boliger af denne type.

Vi kunne sagtens oprette ”et Nansensgade” mere. Mens vi tænkte over hvem der skulle herved i Nansensgade, ville ingen af beboerne forlade Toften. For på det tidspunkt håbede de hver især på at blive så heldig at få en af lejlighederne.

Åbo

Åbo består af ti selvstændige et-rums huse, beliggende i et erhvervsområde tæt på Randers midtby. Hertil kommer et fælleshus med kombineret køkken- og spiserum, et fjernsyns- og opholdsrum samt et personalekontor. Der er indkøbt en skurvogn som skal indrettes til værksted. Huslejen andrager kr.: 1888/md. Hertil kommer et månedligt á conto bidrag på kr.: 300. Beboerne har underskrevet en lejekontrakt, typeformular B 1998, 6. udgave samt en aftale om husorden. (Se bilag 13.) På interviewtidspunktet var ni af husene beboet. Det drejer sig om syv mænd og to kvinder i alderen fra sidst i 40'erne til midt i 50'erne. Kun en af beboerne var hjemme på interviewtidspunktet. De fleste af bebyggelsens øvrige beboere var på sommerferie i et nærliggende sommerhusområde. Herfra kom en af de ferierende beboere hjem for at deltage i interview.

Beboere

Beboeren fortæller at samtlige personer med bolig i Åbo alle kommer fra Flintebjerg Centret som hører til psykiatriområdet i Århus Amt. Endvidere oplyser hun at centrets souschef som er leder af tilbuddet Åbo og dengang kontaktperson for interviewpersonen, er den person der har informeret hende om muligheden for at komme til at bo i Åbo. Interviewdeltageren siger at hun omgående havde accepteret tilbuddet, og at hun synes godt om at bo i bebyggelsen.

Jeg sagde ja lige med det samme. Jeg havde ikke set det inden. Jeg synes godt om huset. Det sagde jeg også til amtsborgmesteren og boligministeren ved indvielsen. Jeg kan godt lide at bo her. Jeg er 52; det bliver det sidste sted jeg skal bo.

Herudover fortæller beboeren at der er både mandlige og kvindelige medarbejderne, hvilket hun er godt tilfreds med. Om medarbejderne siger hun at de sørger for at hun får mad, ligesom de gør rent hos hende. Desuden at de forvalter hendes pension ordentligt. Endelig siger beboeren at hun opfatter medarbejderne som sin familie.

Jeg snakker med dem, får fællesskab og spiller med min kontaktperson. Det er min familie. Min far er lige død, min mor og min lillesøster bor på Fyn. Mine to drenge i København har jeg ikke set i seks år.

Interviewdeltageren fortæller at beboerne går på besøg hos hinanden. Hun siger at de hører musik sammen, drikker og ryger sammen. Herudover mener hun ikke at de foretager sig noget sammen. Beboeren giver udtryk for at kunne lide at høre musik, og efterlyser muligheden for også at kunne dette i fælleshuset, og ikke kun i sit eget hus.

Endvidere mener hun at boligen er god, ligesom hun er tilfreds med fra sit eget hus at kunne se over til lederens kontor, og samtidig se om medarbejderne er der. Samtidig udtrykkes en vis bekymring i

forbindelse med hvordan det ville kunne håndteres, hvis hun eventuelt kommer til at benytte kørestol.

Der er ikke noget i vejen med min bolig. Jeg kan lide at vi er nede ved jorden. Ikke de trapper vi havde før. Men hvis jeg fik kørestol, ville jeg have problemer med at komme ind. Også med gruset udenfor.

Den anden beboer som var hjemme, sad under interviewet i det tilstødende opholdsrum og deltog i øvrigt i ”udenoms-snakkerne” og i frokosten. Under interviewet og forespørgslerne vedrørende husene, råbte han følgende – som vi har fået tilladelse til at citere.

Jeg vil lige sige at husene har sjæl. Det er rart at bo der, og væggene giver noget igen.

Medarbejdere, initiativtagere og samarbejdsparter

I interviewet deltog fire personer. Forstander og souschef ved af Flintebjerg Centret samt to medarbejdere ved Åbo, den ene er pædagog, og den anden er socialrådgiver.

Om målgruppen siger interviewdeltagerne af den var kendt før projekteringen af initiativet. Det drejer sig om mennesker uden bolig og som ikke kan opretholde en egen bolig uden støtte. De er herudover sindslidende og brugere/misbrugere af rusmidler og medicin. Forstander og psykiatrisk konsulent ved Flintebjerg Centret står for visitationen. I forbindelse med eventuel indflytning har det været praktiseret at lade potentielle beboerne opholde sig i Åbo nogle dage, med henblik på at undersøge om de kunne være i husene inden de besluttede sig for at flytte ind.

Det oplyses at der i Randers-området er ca. 50 personer som opfylder visitationskriterierne, heraf skønnes det at ca. 30 vil kunne bo i en bolig af denne karakter. Derfor, siges det, må der bygges yderligere boliger hvis det viser sig at beboerne kan holde ud at være i boligerne.

Hvis dette bliver en succes, og folk vil blive – så må vi bygge ti huse mere.

Interviewdeltagerne mener at husene har den helt rigtige størrelse i forhold til beboerne. Der er ligeledes plads til at hjælpe beboere der har behov for hjælp til at komme i bad. Derimod menes det ikke at bebyggelsen egner sig til kørestolsbrugere. Ligeledes anses placeringen for ideel. Tæt på byen og alligevel i frie områder.

Man har ramt den helt rigtige størrelse. Ikke så stort at man bliver væk, og ikke så småt at man fylder det hele selv. Mange af beboerne er skizofrene, og så har man ikke meget. Placeringen er ideel. Centralt for alt, og alligevel på landet. Den første placering vi havde fundet, havde det problem at naboerne krævede at beboerne skulle deltage i deres arrangementer. Vi er tilfredse med dette her.

Udover den almindelige lejekontrakt, er der udarbejdet en husorden med regler som beboerne skal acceptere. Disse regler skal sikre at fællesarealerne bliver ”et helle” for beboerne. Ingen handel med, og ingen misbrug af stof - og ingen vold. Det omtales at disse forhold skal forvaltes med sans for rimelighed. Eksempelvis har en beboer købt og anbragt en bæk på det fælles udeareal med henblik på i fred og ro at sidde og nyde sin øl.

Der er tilknyttet otte medarbejdere som på hverdage dækker tidsrummet fra kl. 8-23 og i weekender tidsrummet fra kl.14-22. I udgangspunktet ønskedes døgndækning, men amtets psykiatrisnit har skåret i ressourcer til bemanning. Det tilstræbes at der er to på arbejde ad gangen. Dette vurderes at være problematisk for både de ansatte og for beboerne, at der er beboere som lejlighedsvis kan optræde voldsomt. Beboerne kender ikke altid virkningerne af det de indtager.

De ansatte har forskellige faglige baggrunde. Det drejer sig om pædagog, socialrådgiver, plejer og ergoterapeut. Det oplyses at det ikke har været vanskeligt at rekruttere medarbejdere til stedet og at de ansatte er udvalgt med omhu. Først og fremmest er det vægtet at medarbejderne har en god del erfaring med livet.

Vi har ikke haft svært ved at få medarbejdere. Og vi er kritiske. Vi vil have voksne folk. De skal have prøvet lidt af hvert.

Medarbejderne beskriver at de forvalter et ”nul-kravs-tilbud”. De forsøger at opbygge et kravløst miljø hvilket ikke er let, siger de. Samtidig indebærer dette at medarbejderne ikke skal opstille standarder for hvordan beboerne forvalter deres bolig. Dette er heller ikke let.

*Vi er generelt ikke gode til at have hænderne på ryggen. De uddannede uddannes til at gøre noget. Vi skal helst dokumentere resultater. Og dette her er et kravløst miljø. Det er bemærkelsesværdigt at se hvad beboerne **kan** – når de ikke **skal**. Nu går de fx også i bad. Det gjorde de ikke før. Vi havde besøg af ”ledelsesgangen” fra psykiatrien. En cheflæge var meget forbavset over at se hvad beboerne kan under disse forhold.*

Det understreges at medarbejderne skal acceptere at beboerne er syge. Det er baggrunden for at beboerne kan bo på stedet. Desuden er det et krav at medarbejderne skal kunne lide beboerne. Det er nødvendigt at opbygge gode relationer til beboerne. Dette indebærer at den enkelte medarbejder skal kunne forvalte sig selv på en ordentlig måde i forhold til de enkelte beboere. Der er eksempelvis ikke aftalt ”fælles holdninger” til om medarbejderne må købe øl med hjem til en beboer i forbindelse med en indkøbstur.

Medarbejderne beskriver at det frem for fælles standarder, drejer sig om at udvikle en rimelig og fleksibel praksis. Fx nævner de at dagens forskellige måltider tilberedes og anrettes i fælleshuset på bestemte tider. Samtidig udelukker dette ikke, at den beboer som ikke kan holde ud at spise med de øvrige der deltager i måltidet, får sin mad bragt over i sit eget hus. Heller ikke at den beboer som først kommer hjem senere en aften, får noget at spise. Synes en beboer at det er hyggeligt at være med i rengøring af sit eget hus, sker det på den måde. Hvis en anden helst ikke vil være til stede når medarbejderen gør rent, kan vedkommende blot gå mens der bliver gjort rent.

Ligeledes fortæller medarbejderne at de i modsætning til de ”institutionelle” arbejdskulturer fx ikke kun har fokus på beboernes liv og tilværelse. Taler de eksempelvis med hinanden når en beboer kommer til, flyttes samtalen ikke per automatik væk fra det medarbejderne var i gang med at tale om. Ligeledes skal medarbejderne selvstændigt forvalte den påbudte ret/forpligtelse til at gå ind i beboernes egne huse hvis det skønnes nødvendigt.

Med hænderne på ryggen skal medarbejderne finde balancen imellem at få beboerne med til nogle aktiviteter (ferier, ture og praktiske gøremål i boformen) – og respektere beboernes eventuelle ønsker om ikke at deltage. Samtlige beboere lever af pension, og ingen har faste aktiviteter at passe

uden for bebyggelsen. Endvidere siger medarbejderne at de skal minde beboerne om aftaler med sagsbehandlere o.l. Endelig nævnes det at for nogle af beboerne, forvaltes medicinforbruget efter beboernes egne ønsker, for andre skal det administreres i henhold til behandlingsdomme.

Der arbejdes med kontaktperson-modellen som indebærer at kontaktpersonen har det overordnede ansvar for de formelle forhold vedrørende den aktuelle beboer. Hidtil har hver beboer fået tildelt en kontaktperson. Det oplyses at der er planer om til efteråret, at lade beboerne selv vælge kontaktperson.

Hvad angår forholdet til naboerne, siges det at både de og beboerne har ønsket det høje metaltrådshegn som omgiver grunden. Det er planen at beplante så hegnet bliver dækket. Naboerne var inviteret med til indvielsen af Åbo, og forholdet betegnes som godt. I denne sammenhæng beklager interviewdeltagerne at en del af byens borgere har brugt Åbo som udflugtsmål. Dette har bidraget til at beboerne ønsker at få en låge i hegnet. Ligeledes er der planer om at opstille skiltning der forbyder uvedkommende adgang til området.

Der er formelt etableret samarbejde med boligselskabet i Århus, men i praksis er det Flintebjerg Centrets forstander der administrerer Åbo. Boligselskabet fører regnskaberne. Forvaltning af regler om eksempelvis ophør af lejemål, forhandles med boligselskabet. Foreløbig hjælper medarbejderne beboerne med at få betalt husleje, ligesom de hjælper til i tilfælde af at en beboer i en periode "forsvinder".

Vi har en beboer som for tiden ikke er her så meget. Vores beboere siger jo ikke deres lejlighed op. De går bare. Vi smider ikke folk ud med brask og bram. De almindelige regler forhandles med boligselskabet – og vi spørger Randers Kommune om de vil betale. Fx har vi bedt sagsbehandleren for en beboer der lige er indlagt – om at betale for en måned.

Endvidere fortæller interviewdeltagerne at der er etableret automatiske betalingsordninger for de fleste af beboerne.

Der gøres opmærksom på at det har været et problem at finansiere indskuddet på de tre måneders husleje som opkræves ved indflytning. Randers Kommune har afvist at låne beboerne beløbet. Foreløbig har Flintebjerg Centret udlagt beløbet for beboerne. Forstanderen mener at man i fremtidigt byggeri af denne art, helt skal undlade at opkræve indskud.

Afslutningsvis siges det at det samlede anlæg har været dyrere end forventet. Dette har medført at fælleshuset arealmæssigt er blevet reduceret i forhold til de oprindelige planer. Der er for nylig anskaffet en skurvogn som kompensation for de manglende værkstedsmuligheder. Herudover er det efter opførelsen af det samlede anlæg, skønnet nødvendigt at etablere brandanlæg og sikringsanlæg. Begge dele kostbare anlæg. Endelig udtrykkes en vis bekymring over elektricitet som opvarmningsform. Der er forhandlet med el-selskabet. Dette har resulteret i at selskabet yder en rabat hvor tariffen for boligerne er som tariffen for lejligheder.

Perspektivering

Dette afsnit vil trække en række forhold frem som deltagerne i den første interviewrunde har fundet det væsentligt at nævne og problematisere. Dels i forbindelse med etablering af boligerne, og dels i forbindelse med at indlede driftsgørelse af initiativerne. Afsnittet har til hensigt at vise hvad de enkelte parter hver især finder det giver mening for dem at beskæftige sig med, og hvad der med baggrund i deres interesser i forsøget, giver mening at sætte fokus på. Afsnittet har på ingen måde til hensigt at vurdere parternes interesser. De vil ikke blive holdt op over for hinanden med henblik på at give bud på hverken rimelighed eller legitimitet. Hensigten er alene – med forskellige skift i synsvinkel – at opstille et billede af hvilke ”logikker” eller rationaler der er i spil. Hele øvelsen har til formål at give et grundlag for, at finde frem til hvilke fokuspunkter det vil være mest hensigtsmæssigt at definere for det videre forsøgsarbejde.

De forskellige aktører er alle opmærksomme på i hvert fald fire hovedområder. Det drejer sig om følgende områder.

For det første har målgruppen for det enkelte initiativ været drøftet. Såvel i forbindelse med forberedelsesfasen som i forbindelse med den egentlige visitations- og etableringsfase. Om samtlige beboergrupper gælder det at de som udgangspunkt, er uden permanent bolig. Nogle af beboerne bor - som det formuleres - ”på gaden”, andre har haft ophold på herberger, andre kommer fra indlæggelsesforløb på psykiatriske sygehusafdelinger og atter andre fra øvrige offentlige mere eller mindre midlertidige tilbud. Dette indebærer at målgruppen – udover at den er uden varig bolig – kan repræsentere mennesker med sindslidelse, med mere eller mindre aktivt (mis)brug af rusmidler og medicin. Sidstnævnte forhold kan forkomme i varierende kombinationer.

For det andet har selve boligen og byggeformen været genstand for opmærksomhed. Ligeledes den geografiske beliggenhed. For nogle af initiativerne gælder det at boligerne har eksisteret i forvejen, men har skullet renoveres. Det drejer sig om Opgangsfællesskabet i Nansensgade, om Annex til Refugium, Baghuset samt om Botilbud til kvinder. For disse boliger gælder det at beliggenheden er givet på forhånd. For både beboere og initiativtagere m.v. anses beliggenheden af disse boliger for særdeles god. Kun for Opgangsfællesskabet i Nansensgade har beliggenheden givet anledning til lidt besvær med naboreaktioner i forbindelse med etableringen.

Enghusene, Åbo, Krattet og Den Grønne Ager er alle nybyggeri. Også her giver de forskellige parter udtryk for tilfredshed med den opnåede placering. Kun Krattet har i etableringsfasen erfaringer med egentlige problemer med naboerne til den ene side af bebyggelsen.

For Hellegårdsvej og Husbåden Fru Prip gælder det at boligerne tidligere har været anvendt til andre formål. Husbåden er renoveret i forbindelse med anskaffelse. I Svendborg har det været forbundet med en del vanskeligheder at finde en grund at placere boligerne på. Der er fra alle parter tilfredshed med beboelsesvognenes nuværende beliggenhed. Beboerne på husbåden er på den ene side tilfredse med den alternative placering, men på den anden side utilfredse med beliggenhedens trafikale begrænsninger.

Fra samtlige boligformer foretages i den igangværende etableringsfase spekulationer over hvilke boformer som de enkelte bolig- og byggeformer på sigt vil kunne udvikle. Ligeledes formulerer

medarbejderne fra samtlige initiativer at de med deres arbejde kan bidrage til at beboerne udvikler en form for fællesskab i bebyggelserne. Til alle boligformerne er der etableret en eller anden form for fælleslokaler og –faciliteter.

Ikke alle beboere giver udtryk for tilsvarende interesse i at skulle bidrage til at skabe en boform med nævneværdigt fællesskab.

Det tredje forhold kan siges at være relateret til sidstnævnte problemstilling. Overordnet drejer det sig om de strategier som beboere og medarbejdere udvikler i forhold til hinanden i den fælles dagligdag. For nogle af initiativtagerne gælder det at den bagvedliggende organisation, har et formuleret idegrundlag eller en ideologi som eksplicit forpligter til at påvirke eller udvikle beboerne og deres muligheder for at håndtere tilværelsen. Dette gælder for Kirkens Korshær som er driftsherre for Husbåden Fru Prip, og for Annex til Refugium.

Herudover anføres det i Enghusene, i Opgangsfællesskabet i Nansensgade, i Åbo og i Den Grønne Ager at medarbejderne opfatter det som en del af deres opgave at skabe rammer der støtter og hjælper beboerne, med at få en dagligdag med bedre livskvalitet end tidligere.

For Baghuset og Botilbud for kvinder gælder det at medarbejderne skal bidrage til at beskytte og skærme beboere som ellers er udsat for at bukke under i hårde miljøer. Dette forhold gælder tillige for Annex. For samtlige af disse initiativer omtales den boligmæssige situation på linie med beboernes personlige og sociale situation i øvrigt.

For Hellegårdsvej og Krattet gælder det at der ikke ekspliciteres forestillinger på beboernes vegne som rækker udover det boligmæssige aspekt. Dette indebærer ikke at der ikke ydes social støtte, men støtten omtales på linie med den boligmæssige situation.

Under interviewene med medarbejdere m.v. har begrebet ”balance” været trukket frem adskillige gange. Dette gælder uanset hvordan det enkelte initiativ håndterer balancen mellem den boligmæssige og den sociale støtte.

Fra samtlige interviewede beboere udtrykkes det at de anser den individuelle sociale støtte for nødvendig. Endvidere udtrykker beboerne forskellige opfattelser af deres syn på den kollektive form for social støtte.

Det fjerde forhold vedrører de forskellige samarbejdskonstruktioner og det driftsmæssige regi som det enkelte initiativ er placeret i. Nedenstående kan bidrage til at belyse hvor differentieret disse forhold forvaltes - i blot de foreløbige 10 igangsatte initiativer.

For Hellegårdsvej, Annex til Refugium og Botilbud for kvinder gælder det at de udspringer af kommunale initiativer. De to førstnævnte drives af kommunerne. For sidstnævnte er det på interviewtidspunktet fortsat uafklaret i hvilket regi tilbuddet skal administreres. For Annex gælder det at det har en bred kreds af samarbejdsparter, herunder kommunens boligafdelingen; det samme gælder ikke for Hellegårdsvej.

Det bagvedliggende rationale for denne konstruktion kan siges at udspringe af offentlig myndighed. For Annex's vedkommende dog tilsat et tankegods som bestemmes af en individorienteret indstilling til medmennesker.

For Åbo og Baghuset gælder det at de begge administreres af initiativer der hører til psykiatrien i Århus Amt. Begge administreres formelt af et boligselskab, men den daglige drift af Åbo forvaltes af Flintebjerg Centret, og Baghuset af MidtByen. Begge initiativer har et bredt både formaliseret og ikke formaliseret samarbejde med en række relevante instanser.

Det bagvedliggende rationale for denne konstruktion kan ligeledes siges at udspringe af offentlig myndighed, med psykiatriområdet som specifikt fokus.

For Enghusene og Krattet gælder det at de begge udspringer af samarbejde mellem boligselskab og kommune. For Enghusene gælder det tillige at organisationen Kirkens Korshær er involveret. Begge initiativer administreres af et boligselskab. Hvad angår Krattet er både Københavns Kommunes centrale forvaltning og det decentrale socialcenter involveret.

Det kan siges at flere rationaler er i spil. Både de samfunds- og markedsorienterede som repræsenteres af boligselskaberne – og det offentlig myndighedsorienterede, repræsenteret af kommunerne. Herudover er rationalet der henter sine logikker fra tredje sektoren, herunder almenyttige organisationer, frivillige og civilsamfundsnetværk, i spil i forhold til Enghusene hvor Kirkens Korshær er inddraget.

For Opgangsfællesskab i Nansensgade og Den Grønne Ager gælder det at de begge udspringer af et samarbejde mellem et boligselskab og et offentligt tilbud, et §94-botilbud. Den Grønne Ager vil blive administreret af Basen. Opgangsfællesskabet i Nansensgade, af boligselskabet. Den Grønne Ager har et bredt samarbejde med andre relevante instanser. Dette gælder i mindre grad for Opgangsfællesskabet i Nansensgade. Opgangsfællesskabet visiterer udelukkende beboere fra Toften. Til Den Grønne Ager visiteres fra en bredere kreds, dog hovedsagelig fra herberger i området.

Det bagvedliggende rationale kan i det fremtidige udviklingsforløb umiddelbart formodes at udfolde sig forskelligt, alt efter om et boligselskab eller et offentligt tilbud er den administrerende part.

Husbåden Fru Prip udspringer af et initiativ fra organisationen Kirkens Korshær. Der foregår et udstrakt samarbejde med Københavns Kommune.

Det bagvedliggende rationale for denne konstruktion henter sit tankegodt fra ideerne bag Kirkens Korshær, en tredje sektor organisation.

Forslag

I det videre forsøgsarbejde kan det for det første være interessant at have fokus på hvilke strategier beboerne udvikler med henblik på at opnå – og undgå medarbejdernes ønsker og forventninger til beboerne som individer og som gruppe. Og vice versa, hvilke strategier medarbejderne vil håndtere med henblik på at gennemføre deres ideer og forventninger til den enkelte beboer og til beboergruppen som sådan. Hvilke muligheder og begrænsninger giver det at arbejde med eksempelvis en "udviklingsstrategi", en "0-kravs-strategi" eller en "hverken-eller-strategi"? Og kan det tænkes at nye boformer sætter nye strategier i spil mellem beboere og medarbejdere?

For det andet kan det være interessant at have fokus på hvorledes beboernes forestillinger til og eventuelle ønsker om en differentiering af individuel og kollektiv støtte vil blive håndteret. Hvordan vil de enkelte initiativer afbalancere beboernes mulige forskellige indstillinger til hvorvidt medarbejderressourcerne skal anvendes på at give den enkelte beboer støtte, eller på at iværksætte kollektive aktiviteter som giver muligheder for at give støtte til den samlede beboergruppe.

For det tredje kan det være interessant at have opmærksomhed på hvorledes disse dagligdagens strategier udvikles afhængigt af hvilke drifts- eller administrationsforhold det enkelte initiativ er berørt af. Eller omvendt hvilke strategier kan udspringe af hvilke drifts- og administrationsforhold og samarbejdskonstruktioner.

For det fjerde kan det være interessant at have opmærksomhed over for hvilke fokuspunkter der udstikkes, set i relation til hvilke rationaler der er i spil. Hvad finder eksempelvis de initiativer hvor samfunds- og markedsrationalet vejer tungt, mest mening i at beskæftige sig med? Og hvad finder initiativer med udgangspunkt i offentlig myndighedsrationalet, det giver mest mening at beskæftige sig med? Endelig kan der spørges til hvordan rationalet der henter sine logikker fra tredje sektoren, vil slå igennem i de samarbejdskonstruktioner hvor denne part er i spil med andre parter.

Udkast til kategorier for diskussion af indsatsernes fysiske rammer

BBM j.nr. B 1236-	4	6	8	10	13
Skema over Boligfunktioner By og Byg 13.7.01	Husbåd København	Saxogade Aalborg	Den Grønne Ager Århus	Krattet København	Baghuset Århus
Foto					
Boligtype	Kahytter i skib	Boliger i villa	Rækkehuse	Enkelthuse	Byhus i to etager
Antal boliger	4	5	12	8	2(-3)
boligstørrelse indv. ell. udvendigt mål	17,5m ²	10, 11 og 13m ²	29,4 m ²	40m ² ?	39
antal værelser	1	1	1	2	
soveplads	i kahytten	i rummet	i stuen	soverum	i stuen
stueplads	kahyt	?	ja	ja	ja
spiseplads	nej	nej	?	?	nej
madlavningsforhold	fælleskøkken	Fælleskøkken	køkk.niche	køkk.niche	fælleskøkken
opbevaringsmuligheder	stærkt begrænsede		begrænsede	begrænsede	få
handicapadgang	nej	nej	?	?	nej
entre			nej	ja	ja
adskillelse toilet-madlavning	ja		nej	ja	ja
toilet-bad enhed	fælles	Fælles	udm	ja	fæll
lydskillelse mellem boligerne	acceptabel		ok	ok	
udsynsforhold	ok		ok, men adskilt fra hinanden	ok	ok
indblikforhold	ok		ok	akvarie	ok
adgangsforhold/-nysgerrige	nogenlunde, afsidesliggende		blandede	ok, privat-skilt	nogenlunde, dørtelefon
BBM j.nr. B 1236-	4	6	8	10	13

Skema over
Boligfunktioner
By og Byg 13.7.01

Husbåd
København

Saxogade
Aalborg

Den Grønne
Ager Århus

Krattet
København

Baghuset
Århus

Foto

fællesareal

fællesrum

Dagligstue og
aktivitetsrum

Lille
skur/fælleshus

fællesrum

opholdsrum

fællesareal

dæk og havnekaj

friarealer

friarealer

gårdhave

Gæstemplads/-rum

nej

nej

personaleplads

ved fællesrum

Kontor

Fælles
opholdsrum
bruges til
personalerum

i fælleshus

møderum

naboforhold

ok

blandede

blandede

trafikforhold

ok

ok

afst til daglige
fornödenheder

nogenlunde

Ligger i bymidten

nær, men 3 km til
Basen og 5 km til
bycentrum

nær

nær

afst til off. Transport

nogenlunde

Ligger i bymidten

nær

nær

nær

Arkitektonisk kvalitet

Unik

lille bebyggelse
med
arkitektoniske
kvaliteter

Skurvognsagtig

Andet

Særligt
drikkevands-
lager/-beholder

Der savnes et
depotrum til
beboerne og til
medarbejderne

fodkoldt

	14	16	17	19	19	20
	Åbo Randers	Opgangsfællesskab. Slagelse	Hellegårdsvej Svendborg	Sjællandsgade Esbjerg	Sjællandsgade Esbjerg	Enghusene Silkeborg
Boligtype	 Enkelthuse	 Etageejendom	 Sammenstil- lede vogne	 Etageejendom	 Etageejendom	 Dobbeltthuse
Antal boliger	10	6	4	10 i alt		10
Boligstør. udv. el. indv.		36/44/47	21	50	?	24 m ²
Ant.vær.		2 værelser	2 og 3 rum	2 værelser	1 værelse	1 værelse
Soveplads	i stuen	soveplads	soverum	soverum	i opholdsrum	i opholdsrum
Stueplads	ja	stuerum	spise- og opholdsrum	opholdsrum	i opholdsrum	i opholdsrum
Spiseplads		ja, køkken-/alrum	spise- og opholdsrum	i køkken eller opholdsrum	i køkken eller opholdsrum	i opholdsrum
Madlav- nings- forhold	køkk.niche	Køkkenniche. Emhætte mangler. Fælleskøkken i kælder	Individuelt og fælleskøkken	Køkken	Køkken	Køkkenniche i opholdsrum
Opbevar- ingsmuligh.	få		få			Garderobe
Handicapadg.	nej	nej	nej	nej	nej	nej
Entré	ja	ja	nej	ja	ja	ja, vindfang
Adskil. madl. og toilet	ja	ja		ja	ja	ja
Toilet/ bad- enhed	ja	ja, men for primitiv brusemulighed på 1. sal	ja	ja	ja	ja
Lydskil- leelse mellem boligerne	ok		Lyden fra lukning af indgangsdør forplanter sig til de sammen- byggede be- boelsesvogne			
Udsynsforh.	ok	ok	ok	ok	ok	ok
Indblikforh.	ok	ok	ok	ok	ok	ok
Adgangs- forhold/ nysgerrige	ok, privat-skilt	ok	Volde og hegn opsættes	ok	ok	Afskærmes mod ny beboelse

	14	16	17	19	19	20
	Åbo Randers	Opgangsfællesskab. Slagelse	Hellegårdsvej Svendborg	Sjællandsgade Esbjerg	Sjællandsgade Esbjerg	Enghusene Silkeborg
						
	Enkelthuse	Etageejendom	Sammenstil- lede vogne	Etageejendom	Etageejendom	Dobbelthuse
Fællesareal	fælleshus	fællesrum i kælder	fælles beboelsesvogn			Fælleshus m kontor, køkken og opholds- og spisemulighed
Fællesareal	friarealer	have	friarealer			Friarealer
Gæstplads		nej	nej			nej
Personale- plads	fælleshus	kontor i kælder	i fælleshus	i stueetagen	i stueetagen	I fælleshus
Nabo- forhold	ok		Tæt produktions- skole			Institutionsbyg- geri tæt på
Trafik- forhold		stille lukket vej	ok	ok	ok	Lukket vej til naturområde
Afst. dagl. fornøden- heder	relativt nær	nær	3 km til bycentrum. 1.500 meter til supermarked, værtshus og bager.	Tæt på bymidten.	Tæt på bymidten.	Ligger i bycentrum
Afst. off. transport	rel nær	nær	750 meter til busser - 850 meter til tog (Svendborg vest)	nær	nær	Ligger i bycentrum
Arkitekto- nisk kvalitet	Lille bebyggelse med høj arkitektonisk kvalitet	Hyggeligt ældre etagehus i røde mursten	Lille skurvognsagtig bebyggelse	Ældre etageboligejen- dom i røde mursten	Ældre etageboligejen- dom i røde mursten	Ligner anonym fritidshus- bebyggelse
Andet						Udefra ser husene rimeligt store ud, men det er tofamliehuse

---

Bilag

- Bilag 1: Interviewguides
- Bilag 2: Invitationer til interview
- Bilag 3: Lejekontrakt typeformular A, 7. udgave
- Bilag 4: Lejekontrakt typeformular B 1998 med husorden indføjet i §10
- Bilag 5: Boaftale
- Bilag 6: Lejekontrakt typeformular A, 7. udgave, i tilpasset version samt allonge og husregler
- Bilag 7: Boaftale
- Bilag 8: Samarbejdsaftale
- Bilag 9: Ordensreglement
- Bilag 10: Boaftale
- Bilag 11: Tillæg til lejeaftale
- Bilag 12: Husregler
- Bilag 13: Aftale om husorden